

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

НАКАЗ

“ 20 ” 09 2021 р.

Київ

№ 956

Про затвердження інструкцій
з охорони праці

Згідно Закону України «Про охорону праці», «Положення про розробку інструкцій з охорони праці», затвердженого наказом Міністерства соціальної політики від 30.03. 2017 р. № 526, з метою забезпечення єдиного системного і комплексного підходу до розробки, затвердження і розмноження інструкцій з охорони праці, підвищення ефекту їх застосування в НУБіП України, а також у зв'язку з вдосконаленням організації роботи в НУБіП України з питань охорони праці

НАКАЗУЮ:

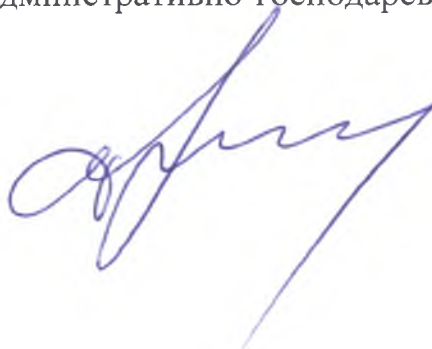
1. Затвердити та ввести в дію Інструкції з охорони праці:
 - при експлуатації електроустановок (загальні організаційно-технічні вимоги);
 - для електрика під час робіт в електроустановках до і понад 1000 В;
 - для електрика з ремонту та обслуговування електроустановок і електрика з експлуатації розподільних мереж;
 - при налагодженні і експлуатації електрообладнання і електроустановок напругою до 1000 В;
 - під час виконання роботи із застосуванням електричних ручних машин та інструментів;
 - для слюсаря-сантехніка;
 - для токаря;
 - для електрика ручного зварювання;
 - електрогазозварника;
 - під час виконання робіт на свердлильних верстатах;
 - під час робіт на заточувальному верстаті;
 - при встановленні та випробуванні абразивних кругів;
 - при виконанні ізолювальних робіт;
 - під час робіт в колодязях систем водопостачання і водовідведення;
 - при роботі з ручним немеханізованим інструментом;
 - під час експлуатації та зберігання газових балонів;
 - для стропальника;
 - при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт;

- при роботах із застосуванням переносних драбин і стрем'янок;
- під час виконання робіт на висоті;
- з надання першої медичної допомоги потерпілим при нещасних випадках на виробництві.

2. Відділу охорони праці зареєструвати інструкції, затверджені цим наказом, в журналі реєстрації інструкцій з охорони праці та журналі обліку і видачі інструкцій з охорони праці в НУБіП України та здійснювати контроль за їх впровадженням.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на проректора з навчально-науково-виробничих питань і адміністративно-господарської діяльності.

Ректор

С. Ніколаєнко

ІНСТРУКЦІЯ
з охорони праці № 53/21
під час виконання роботи із застосуванням електричних ручних машин та
інструментів

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ректора НУБіП України

від 20.09.2021р. № 956

ІНСТРУКЦІЯ

з охорони праці № 53/21

під час виконання роботи із застосуванням електричних ручних машин та інструментів

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Інструкція з охорони праці під час виконання роботи із застосуванням електричних ручних машин та інструментів (далі – Інструкція) розроблена на підставі законодавства України про охорону праці, ПУЕ, ПТЕЕС, ПБЕЕС (НПАОП 40.1-1.21-98 (ДНАОП 0.00-1.21-98)) і Правила безпечної роботи з інструментом та пристроями (НПАОП 0.00-1.31-99 (ДНАОП 1.1.10-1.04.01)). Дія інструкції поширюється на базовий заклад НУБіП України.

Особи, які порушили вимога цієї Інструкції, усуваються від роботи і без позачергової перевірки знань до роботи не допускаються.

Крім цього, вони можуть нести персональну відповідальність в установленому законом порядку: дисциплінарну, адміністративну, матеріальну або кримінальну — в залежності від наслідків, спричинених порушенням.

1.2. Роботи із застосуванням електричних, ручних машин та інструментів (далі — електроінструментів) належать до робіт з підвищеною небезпекою.

1.3. До самостійної роботи з електроінструментом допускаються особи старші 18 років, які пройшли:

- навчання в закладах освіти;
- спеціальне навчання і перевірку знань щодо безпечного виконання робіт із застосуванням електроінструменту;
- медичний огляд;
- інструктаж на робочому місці.

1.4. Робітники, які працюють з електроінструментом, зобов'язані знати правила відповідно до роботи, яку вони виконують, і мати відповідну групу з електробезпеки.

1.4.1. Робітники повинні дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт та навчальних занять, виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці.

1.5. Для одержання групи I, незалежно від фаху, необхідно пройти інструктаж з електробезпеки з оформленням в журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці.

Інструктаж з електробезпеки для I групи повинна проводити особа, відповідальна за електрогосподарство, або за її письмовим розпорядженням — особа зі складу електротехнічних працівників, яка має III групу.

Мінімальний стаж роботи з електроінструментом і видання посвідчень робітникам з I групою не вимагається.

1.6. Для одержання груп II і III робітники повинні:

- чітко усвідомлювати небезпеку, пов'язану з електроінструментом;
- знати і вміти застосовувати на практиці ці та інші правила безпеки в обсязі, потрібному для роботи, яка виконується;
- уміти практично подавати першу допомогу потерпілим при електротравмах, в тому числі застосовувати способи штучного дихання і зовнішнього масажу серця.

1.7. Особи, які експлуатують електроінструмент класу I (наприклад, мозаїчно-шліфувальні, паркетно-шліфувальні й інші машини) повинні мати групу з електробезпеки не нижче II.

1.8. Під час роботи з електроінструментом робітники повинні проходити наступні інструктажі з охорони праці:

а) повторний — не рідше одного разу на 3 місяці;

б) позаплановий — в разі порушення вимог безпеки праці, що призвело чи могло призвести до аварії або нещасного випадку; у разі зміни технологічного процесу чи діючих нормативних актів про охорону праці; у разі перерви в роботі з машинами й електроінструментом більше 60 календарних днів;

в) цільовий — під час виконання разових робіт, безпосередньо не пов'язаних з обов'язками за фахом, ліквідації аварії, стихійного лиха, проведенні робіт, для яких оформляється наряд-допуск, дозвіл та інші документи.

1.9. Електрифікований інструмент за умовами безпеки поділяється на такі класи:

I — електроінструмент, у якого всі деталі, що перебувають під напругою, ізолювані і штепсельна вилка має заземлювальний контакт;

II — електроінструмент, у якого всі деталі, що перебувають під напругою, мають подвійну або посилену ізоляцію. Цей електроінструмент не має пристроїв для заземлення. Номінальна напруга для електроінструмента класів I і II повинна бути не більше 220 В для електроінструмента постійного струму, 380 В — для електроінструмента змінного струму;

III — електроінструмент на номінальну напругу не вище 42 В, у якого ані внутрішні, ані зовнішні кола не перебувають під іншою напругою. Електроінструмент класу III призначений для живлення від безпечної наднизької напруги.

Якщо безпечну наднизьку напругу одержують перетворенням вищої напруги, то це слід здійснювати за допомогою безпечного ізолювального трансформатора (далі — розподільний трансформатор безпеки або перетворювач з окремими обмотками).

1.10. В умовах будівельних майданчиків під час ведення робіт поза приміщеннями в усіх випадках, а в приміщеннях — в умовах підвищеної небезпеки ураження людей електричним струмом слід застосовувати ручні електричні машини II (з подвійною ізоляцією) і III (напругою 36 В) класів захисту. Під час роботи з електричними машинами II класу необхідно

застосовувати електрозахистні засоби (діелектричні рукавички, як основний засіб захисту, і діелектричний килим чи ізолюючу підставку, як додатковий).

Забороняється експлуатація ручних електричних машин I класу за таких умов.

Під час роботи в особливо небезпечних умовах ураження людей електричним струмом слід використовувати тільки ручні електричні машини класу III з обов'язковим застосуванням електро захисних засобів.

1.11. Електроінструмент класу I (мозаїчно-шліфувальні, паркетно-стругальні машини та ін.) може застосовуватися тільки за наявності пристрою захисного відключення (наприклад, типу ІЕ 9813 та ін.).

1.12. Застосовувати машини допускається тільки відповідно до призначення, зазначеного у паспорті.

1.13. Приєднання до електричної мережі і від'єднання електроінструмента і ручних електричних машин за допомогою справних штепсельних з'єднань дозволяється виконувати персоналу, допущеному до роботи з інструментом і машинами.

Підключення до мережі допоміжного устаткування і подовжувачів дозволяється виконувати тільки електромонтерам.

1.14. Електроінструмент підлягає періодичній перевірці не рідше одного разу на 6 місяців.

Результати перевірок і випробувань електроінструменту, знижувальних і розподільчих трансформаторів безпеки, перетворювачів частоти, захисно вимикальних пристроїв та кабелів слід заносити в «Журнал обліку, перевірки та випробування електроінструменту, трансформаторів, перетворювачів частоти та переносних світильників» за формою, встановленою ПБЕЕС. Журнал повинна вести призначена розпорядженням особа, відповідальна за зберігання та справність електроінструменту.

На корпусах електроінструмента слід зазначити номери, а також дати наступних перевірок, а на знижувальних розподільчих трансформаторах безпеки, перетворювачах частоти та захисно вимикальних пристроях — інвентарні номери і дати наступних вимірювань опору ізоляції.

Забороняється експлуатація електроінструмента з вичерпаним терміном перевірки.

1.15. Електроінструмент, який живиться від електромережі, повинен бути обладнаний незнімним гнучким кабелем (шнуром) зі штепсельною вилкою. Незнімний гнучкий кабель електроінструмента класу I повинен мати жилу, яка з'єднує заземлювальний затискач електроінструмента із заземлювальним контактом штепсельної вилки.

Кабель в місці введення до електроінструмента класу I слід захищати від стирань і перегинів еластичною трубкою з ізоляційного матеріалу.

Трубку слід закріплювати в корпусних деталях електроінструмента, вона повинна виступати з них на довжину, не менше п'яти діаметрів кабелю. Закріплювати трубку на кабелі поза інструментом забороняється.

Для приєднання однофазного електроінструмента шланговий кабель повинен мати три жили: дві — для живлення, одну — для заземлення.

Для приєднання трифазного електроінструмента застосовується чотирижильний кабель, одна жила якого слугує для заземлення.

Ці вимоги стосуються тільки електроінструмента з корпусом, який необхідно заземлювати.

1.16. Доступні для доторкання металеві деталі електроінструмента класу I, які можуть опинитися під напругою у випадку пошкодження ізоляції, повинні бути з'єднані із заземлювальним затискачем.

Електроінструмент класів II і III не заземлюють. Заземлення корпусу електроінструмента слід здійснювати спеціальною жилою живильного кабелю, яка не може одночасно бути провідником робочого струму. Використовувати з цією метою нульовий робочий провід забороняється.

Штепсельна вилка повинна мати відповідну кількість робочих і один заземлювальний контакт. Конструкція вилки повинна забезпечувати випереджальне замикання заземлювального контакту під час ввімкнення та більш запізнене розмикання його під час вимикання.

1.17. Конструкція штепсельних вилок електроінструмента класу III повинна унеможлилювати з'єднання їх з розетками на напругу понад 42 В.

1.18. Забороняється користуватися штепсельними з'єднаннями, у яких погнуті, а тим більше поламані контакти, розбитий або вищерблений корпус.

Не можна допускати попадання вологи в штепсельне з'єднання.

1.19. Зберігати електроінструмент та допоміжне обладнання до нього слід у сухому приміщенні, обладнаному стелажми, полицями, скринями, що надійно забезпечують його збереження, згідно з вимогами до умов зберігання, зазначеними в паспорті електроінструмента.

Забороняється складати електроінструмент в два ряди і більше без спеціального упакування.

Під час зберігання електроінструменту слід повністю виключити попадання на нього води і масла.

1.20. Робітники, зайняті виконанням робіт із застосуванням ручних електричних машин і електроінструмента, повинні бути забезпечені необхідним спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту.

1.21. Під час транспортування електроінструмента слід вживати застережних заходів, що унеможлиблюють його пошкодження. Забороняється перевозити електроінструмент разом з металевими деталями та виробами.

1.22. У електроінструмента класу I, крім того, має бути перевірена справність кола заземлення між його корпусом і заземлювальним контактом штепсельної вилки. Працівнику мають бути видані засоби індивідуального захисту (діелектричні рукавички, калоші, килими).

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Необхідно підготувати робоче місце, прибрати предмети і матеріали, що не потрібні для виконання роботи.

2.2. Пересвідчитись у тому, що освітлення достатнє для безпечного ведення роботи.

2.3. Під час кожного отримання електричного інструменту слід проводити:

- перевірку комплектності і надійності кріплення деталей;
- зовнішній огляд (справність кабелю (шнура), його захисної трубки зі штепсельної вилки; цілісність ізоляційних деталей корпусу, рукоятки і кришок щіткотримачів; наявність захисних кожухів і їх справність);
- перевірку чіткості роботи вимикача;
- перевірку роботи на холостому ходу.

Забороняється видавати для роботи електроінструмент, який не відповідає хоча б одній з перелічених вимог або електроінструмент з простроченою датою періодичної чергової перевірки.

2.4. Працівник повинен отримати засоби індивідуального захисту (діелектричні рукавички, калоші, килимки) або розподільчий трансформатор чи перетворювач з окремими обмотками, або устаткування для захисного відключення.

2.5. В разі роботи штукатурно-затиральною машиною необхідно перевірити стан поверхні, що зтирається, і визначити величину тиску води, що подається, яка може коливатися в межах 0,1—0,3 атм.

2.6. Показником правильної роботи перфоратора є відсутність ударів бойка на холостому ході. У електроінструмента класу I, крім того, повинна бути перевірена справність кола заземлення між його корпусом і заземлювальним контактом штепсельної вилки.

2.1. Безпосередньо перед початком роботи необхідно перевірити:

- відповідність напруги і частоти струму електричної мережі до напруги і частоти струму електродвигуна електроінструмента, зазначених в таблиці (паспортних даних);
- надійність закріплення робочого інструмента (свердел, абразивних кругів, дискових пил, ключів-насадок та ін.).

2.8. Перед включенням електроінструменту в електромережу необхідно перевірити наповнення мастилом.

2.9. Якщо електроінструмент довго лежить на складі, то перед роботою необхідно перевірити опір ізоляції.

2.10. Робочий змінний інструмент повинен бути правильно підібраний і заточений відповідно до характеру роботи та виду оброблюваного матеріалу.

Ріжучі частини електроінструменту, свердла, пиляльні і абразивні диски та інші повинні точно відповідати електроінструменту даного типу і надійно закріплюватися в захисних пристосуваннях.

2.11. Довжина кабелю повинна бути такою, щоб не відбувалося його натягування і ослаблення контактів у штепсельному з'єднанні, оскільки це може призвести до короткого замикання на корпус електроінструмента.

2.12. Для роботи з електроінструментом необхідно одягти передбачений нормами спецодяг, справні та перевірені засоби захисту, а в разі небезпеки пошкодження очей — захисні окуляри.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБОТИ

3.1. Підключати електроінструмент до мережі необхідно тільки через спеціальні штепсельні розетки, що забезпечують підключення заземлення.

Забороняється підключення електроінструменту до мережі навішуванням захищених проводів або їх скручуванням.

3.2. Забороняється самостійно підключати до тимчасових мереж електроінструмент і трансформатори без пускових апаратів або штепсельних з'єднань.

На будівництві штепсельні розетки для підключення електроінструменту та понижувальних трансформаторів повинен встановлювати електрик організації, що експлуатує мережі.

3.3. Забороняється працювати без заземлення, а в мережах з заземленою нейтраллю без занулення металевого корпусу електроінструмента, якщо робоча напруга перевищує 42 В.

3.4. Якщо електрична мережа, до якої підключають електродріль, виконана за чотирипровідною системою із заземленим нейтральним проводом (нулем), замість заземлення електроінструмента потрібно використовувати його занулення, тобто підключення корпусу дрилі до нульового провoda мережі.

3.5. Електроінструменти напругою 42 В, що підключені до електромережі через понижувальні трансформатори або перетворювачі частоти, повинні бути обов'язково заземлені.

3.6. Корпус понижувального трансформатора і його вторинна обмотка, а також корпус перетворювача повинні бути заземлені. Заземлюючий провід повинен бути ізольований до підключення до мережі.

3.7. Забороняється з'єднувати струмоведучий нульовий провід однофазного електроінструмента з заземлюючим провідником інструмента і підключати їх під один загальний зажим шини заземлення або до якої-небудь заземленої конструкції.

3.8. Під час включення електроінструмента замикання заземлення повинно передувати заземленню робочих контактів. Під час відключення контактів електроінструментів спочатку повинні бути відключені робочі контакти, а потім — заземлення.

3.9. Під час роботи поза приміщеннями і в приміщеннях, особливо небезпечних у відношенні ураження людей електричним струмом, в металевих резервуарах, в приміщеннях з великою вологістю слід застосовувати переносні електричні лампи напругою до 12 В.

3.10. Електроінструмент, розрахований на напругу 127 або 220 В, використовують для роботи в сухих приміщеннях або в приміщеннях, де виключена можливість одночасного дотику до корпусу інструмента, до металевих конструкцій або обладнання. Корпус електроінструмента при цьому повинен бути надійно заземлений.

3.11. В приміщеннях з підвищеною небезпекою за ступенем ураження людей електричним струмом дозволяється працювати електроінструментом, розрахованим на напругу не вище 42 В.

Під час роботи в особливо небезпечних приміщеннях необхідно використовувати електроінструменти, розраховані на включення в мережу напругою не вище 42 В і частотою 200 Гц.

3.12. Працювати електроінструментом в металевих резервуарах повинні двоє робочих. При цьому один з них, який спостерігає, знаходиться поза резервуаром.

3.13. Щоб запобігти пошкодженню шлангового кабелю ріжучим інструментом, а також для зручності роботи слід перекидати кабель через плече або прикріплювати його до поясного паска за допомогою карабінів.

Під час роботи електроінструментом не дозволяється натягувати струмопровідні проводи, щоб запобігти їх обриву.

3.14. Забороняється включати електроінструмент в мережу при включеному його електродвигуні.

Не дозволяється також включати електродвигун під напругою на робочий орган. Починати обробку матеріалу слід тільки при включенні електродвигуна, на холостому ході.

3.15. При включеному в мережу електроінструменті забороняється:

- виміряти оброблювальну деталь;
- передавати деталь через голову працюючого;
- прибирати стружку, опилки і змашувати інструмент;
- регулювати інструмент і міняти робочий орган;
- забороняється вставляти або виймати робочий орган до повного його зупинення.

3.16. Якщо корпус електроінструмента нагрівається до температури, за якої рука без рукавички не може витримувати дотику до нього, роботу необхідно припинити і дати можливість інструменту охолонути.

3.17. Забороняється:

- працювати електроінструментом під час дощу, а також снігу, якщо робоче місце не обладнане навісом;
- працювати електроінструментом на висоті більше 1,3 м з інвентарних риштувань, що не мають відповідних огорожень;
- працювати електроінструментом з приставних і складаних драбин;
- залишати електроінструмент на риштуваннях або підвішувати на драбинах, щоб запобігти випадковому падінню.

3.18. Усі підготовчі роботи (очистку від іржі, свердління отворів та ін.) з використанням електроінструменту рекомендується виконувати на спеціальних площадках на землі.

3.19. В разі перерви в подачі електроенергії або тимчасової перерви в роботі з яких-небудь причин слід терміново відключити електроінструмент від мережі.

3.20. Забороняється залишати електроінструмент без нагляду, переходити з однієї ділянки роботи на іншій з включеним електродвигуном інструмента.

3.21. Оброблювальний матеріал потрібно встановити стійко і зручно на робочому місці, а дрібні деталі під час їх обробки закріпити в надійних пристосуваннях.

3.22. Під час роботи електрошліфувальними машинами, електроточилами необхідно виконувати наступні правила:

- ретельно перевірити абразивний круг для встановлення відсутності тріщин;
- забороняється працювати абразивним кругом, що змінив правильну форму;
- не допускається одягати круг на шпіндель за допомогою ударних інструментів, а гайку дозволяється затягувати тільки ключем;
- насаджувати абразивний круг на шпіндель точно по центру із щільною 0,1—1 мм (залежно від діаметру круга) і надійно затиснути його фланцями через картонні прокладки; товщина прокладок 0,5—1 мм; діаметр — на 4 мм більше діаметра фланців;
- забороняється працювати електромашиною, якщо абразивний круг її не огорожений кожухом;
- використовувати захисні окуляри під час правлення точильного круга електроточила і заточування інструментів;
- забороняється заточувати інструменти периферійною поверхнею круга і торкатися руками їх леза;
- працюючий на електроточилі повинен стояти на резиновому килимі або сухому дерев'яному щитку.

3.23. Забороняється працювати електроточилами, у яких пиляльний диск не захищений кожухом.

Під час роботи стрічковою пилкою необхідно слідкувати за тим, щоб не було прогибів стрічки пилки, що може призвести до її пошкодження.

3.24. Під час роботи деревообробним електроінструментом необхідно попереджувати попадання під ріжучі частини цвяхів, гвинтів та інших металевих предметів.

3.25. В разі виявлення в електроінструменті дефектів, напруги на корпусі необхідно припинити роботу і повідомити керівника робіт.

3.26. Ремонтувати або замінити запобіжники в електромережі, розбирати електродвигун і вимикач електроінструмента, особам що не мають на це права, забороняється.

3.27. Під час роботи з перетворювачами частоти струму слід виконувати наступні вимоги:

- не підключати перетворювач в електромережу без заземлення його корпусу;
- не дозволяється знімати огороження під час роботи, а також проводити ремонт, не відключивши перетворювач від мережі;
- не залишати без нагляду перетворювачі, що підключені до мережі;
- переносити перетворювач дозволяється тільки після відключення його від електромережі.

3.28. Під час роботи з понижувальними трансформаторами необхідно виконувати наступні правила:

- включати трансформатор, тільки пересвідчившись в його придатності;
- обов'язково заземлювати корпус трансформатора, а також один кінець або нейтраль повторної обмотки;
- не торкатися струмоведучих проводів трансформатора після його підключення до електромережі.

3.29. Вимоги до електроінструменту з подвійною ізоляцією:

- забороняється заземлення металевих частин інструмента;
- не дозволяється проводити роботи без діелектричних рукавичок, бот, килимів;
- через кожні 100 годин роботи, але не рідше одного разу на місяць необхідно проводити ревізію, з видаленням пилу стиснутим повітрям.

Під час ревізії необхідно перевіряти справність робочої і додаткової ізоляції (мегомметром). Опір кожної з них повинен бути не менше 2 МОм.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

4.1. Відключити електроінструмент від електромережі шляхом роз'єднання штепсельного з'єднання.

4.2. Прибрати робоче місце від стружки, тирси та інших відходів спеціальною щіткою, очистити електроінструмент від пилу, бруду та масла.

4.3. Протерти кабелі сухою ганчіркою і старанно їх згорнути в бухту.

4.4. Демонтувати штепсельні розетки повинен черговий електрик.

4.5. Здати інструмент на зберігання керівнику робіт або закрити в сейф.

4.6. Зберігати інструмент слід в сухому приміщенні, що опалюється. При цьому інструмент повинен бути захищений від вологи і пилу.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

5.1. Аварійні ситуації можуть виникати під дією несприятливих атмосферних умов (дощу, вітру, снігу та ін.), а також бути виробничого характеру в результаті:

- порушення будівельних конструкцій;
- падіння будівельних матеріалів;
- виходу з ладу енергетичних комунікацій та механізмів;
- зникнення напруги в електромережі;
- зникнення електричного зв'язку між металевими частинами корпусу та нульовим штирем штепсельної вилки;
- пошкодження штепсельного з'єднання кабелю або його захисної трубки;
- пошкодження робочої частини інструмента;

- заклинювання частин інструмента, що обертаються;
- короткого замикання в двигунах електроінструментів.

5.2. У разі виникнення аварійної ситуації необхідно негайно припинити роботу, вжити заходів щодо евакуації людей з небезпечної зони та рятування матеріальних цінностей. В разі необхідності відключити технологічне обладнання від електромережі.

5.3. Якщо обстановка не загрожує життю і здоров'ю працівників і не веде до розширення аварії, її слід зберегти такою, якою вона була на момент події.

5.4. У разі виникнення пожежі:

- негайно повідомити про це за телефоном 101. При цьому необхідно назвати місце знаходження об'єкта, вказати кількість поверхів будинку, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також повідомити своє прізвище;
- вжити (за можливості) заходів щодо евакуації людей, гасіння (локалізації) пожежі первинними засобами пожежогасіння та збереження матеріальних цінностей;
- зачинити вікна, кватирки, відключити силову електромережу, електроприлади, вентиляцію, винести у безпечне місце горючі рідини;
- повідомити про неї керівника чи відповідну компетентну посадову особу та (або) чергового на об'єкті;
- у разі необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби.

5.5. При нещасних випадках з людьми необхідно надати першу долікарську допомогу, викликати швидку медичну допомогу за тел. – 103, поставити до відома керівництво, вжити заходи для збереження обставин при яких трапився нещасний випадок, якщо це не створює загрози для життя і здоров'я інших працівників.

Терміново повідомити свого безпосереднього керівника та начальника відділу охорони праці НУБіП України про кожний нещасний випадок травмування співробітників або студентів (протягом години), проінформувати відділ охорони праці (тел. 527-80-36) та чергового НУБіП України (тел. 527-88-33) і подати службову записку (протягом доби) у відділ охорони праці.

5.6. Надання першої медичної допомоги.

5.6.1. Надання першої медичної допомоги при ураженні електричним струмом.

У разі ураження електричним струмом необхідно негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електроустановку від джерела живлення, а при неможливості відключення – відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал.

У разі відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані необхідно негайно приступити до оживлення потерпілого і викликати швидку медичну допомогу.

5.6.2. Перша допомога при пораненні.

Для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому на рану і зав'язати її бинтом.

Якщо індивідуального пакету якимсь чином не буде, то для перев'язки необхідно використати чисту носову хустинку, чисту полотняну ганчірку і т. ін. На те місце ганчірки, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька капель настойки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після нього накласти ганчірку на рану. Особливо важливо застосовувати настойку йоду зазначеним чином при забруднених ранах.

5.6.3. Перша допомога при переломах, вивихах, ударах.

При переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену кінцівку укріпити шиною, фанерною пластиною, палицею, картоном або іншим подібним предметом.

Пошкоджену руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба.

При переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або рота) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку.

При підозрінні перелому хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався, з метою уникнення ушкодження спинного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах, необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

5.6.4. Надання першої допомоги при опіках кислотами і лугами.

При попаданні кислоти або лугу на шкіру, ушкоджені ділянки необхідно ретельно промити цівкою води на протязі 15-20 хвилин, після цього пошкоджену кислотою поверхню обмити 5%-ним розчином питної соди, а обпечену лугом - 3%-ним розчином борної кислоти або розчином оцтової кислоти.

При попаданні на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити цівковою води протягом 15-20 хвилин, після цього промити 2%-ним розчином питної соди, а при ураженні очей лугом - 2%-ним розчином борної кислоти.

При опіках порожнини рота лугом необхідно полоскати 3%-ним розчином оптової кислоти або 3%-ним розчином борної кислоти, при опіках кислотою - 5%-ним розчином питної соди.

При попаданні кислоти в дихальні шляхи необхідно дихати розпиленням за допомогою пульверизатора 10%-ним розчином питної соди, при попаданні лугу - розпиленням 3%-ним розчином оцтової кислоти.

5.6.5. Надання першої допомоги при теплових опіках.

При опіках вогнем, парою, гарячими предметами, ні в якому разі не можна відкривати пузирі, які утворюються, та обв'язувати опіки бинтом.

При опіках першого ступеня (почервоніння) обпечене місце обробляють ватою, змоченою етиловим спиртом.

При опіках другого ступеня (пухирі) обпечене місце обробляють спиртом, 3%-ним марганцевим розчином або 5%-ним розчином таніну.

При опіках третього ступеня (зруйнування шкіряної тканини) накривають рану стерильною пов'язкою та викликають лікаря.

5.6.6. Перша допомога при кровотечі.

Для того, щоб зупинити кровотечу, необхідно:

- підняти поранену кінцівку вгору;
- кровоточиву рану закрити перев'язочним матеріалом (із пакета), складеним у клубочок, придавити зверху, не торкаючись самої рани, потримати на протязі 4-5 хвилин; якщо кровотеча зупинилася, то не знімаючи накладеного матеріалу, поверх нього покласти ще одну подушечку з іншого пакета чи кусок вати і забинтувати поранене місце (з деяким натиском);
- при сильній кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, застосовується здавлювання кровоносних судин, які живлять поранену область, при допомозі згинання кінцівок в суглобах,

а також пальцями, джгутом або закруткою; при великій кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

5.6.7. Перша допомога при попаданні сторонніх тіл під шкіру чи в очі.

Вилучати стороннє тіло можна лише в тому випадку, коли є впевнення, що це можна зробити легко і повністю. Після його видалення змастити місце поранення настійкою йоду; накласти пов'язку. Сторонні тіла з очей, краще всього вилучати промиванням струменем води, направляючи струмінь від зовнішнього кута ока (від скроні) до внутрішнього (до носа). Тerti очі не слід.

5.7. Послідовність подання першої допомоги:

- усунути дію на організм шкідливих факторів, які загрожують здоров'ю і життю потерпілого (звільнити від дії електричного струму, винести із зараженої території, загасити одяг, що горить, тощо);
- визначити характер і тяжкість травми, найбільшу загрозу для життя потерпілого і послідовність заходів щодо його рятування;
- вжити потрібних заходів щодо рятування потерпілого в порядку терміновості (відновити прохідність дихальних шляхів, провести штучне дихання, зовнішній масаж серця, зупинити кровотечу, зафіксувати місце перелому, накласти пов'язку та ін.);
- підтримувати основні життєві функції потерпілого до прибуття медичного працівника або вжити заходів щодо транспортування потерпілого в найближчий медичний заклад.

5.8. Допомога потерпілому, подана не медичним працівником, не повинна замінювати допомогу з боку медичного персоналу і повинна подаватися лише до прибуття лікаря.

5.9. Конкретні дії щодо подання медичної допомоги потерпілому під час різних уражень описані в Інструкції з подання першої (долікарської) допомоги, яка вивчається під час проходження первинного і подальших інструктажів з питань охорони праці.

РОЗРОБИВ:

Головний енергетик

Є. Кулибаба

УЗГОДЖЕНО:

Головний інженер

О. Самсонюк

Т.в.о. начальника відділу
охорони праці НУБіП України

В. Клевако

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**ІНСТРУКЦІЯ
З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 03127
при роботі з ручним немеханізованим інструментом**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ректора НУБіП України

№ 956 від 20.09.2021 р.

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 63/21 при роботі з ручним немеханізованим інструментом

1. Загальні положення

1.1. Дія Інструкції поширюється на всі підрозділи базового закладу Національного університету біоресурсів і природокористування України (далі університет), які виконують роботи за допомогою ручного немеханізованого інструменту.

1.2. Інструкція розроблена відповідно до Положення про розробку інструкцій з охорони праці» затвердженого наказом Міністерства соціальної політики від 30.03.2017 р. № 526, Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15, та Правил охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями, затверджених наказом Міненергугілля від 19.12.2013 № 966.

1.3. До роботи з ручним немеханізованим інструментом допускають осіб, які пройшли попередній медичний огляд, навчання безпечним методам роботи, перевірку знань із питань охорони праці, мають кваліфікацію та практичні навички роботи з ручним інструментом.

1.4. Працівники, яких допустили до роботи з ручним інструментом, проходять інструктаж за цією інструкцією перед початком роботи (первинний), а потім через кожні три місяці (повторний). Результати інструктажу заносять до Журналу реєстрації інструктажів із питань охорони праці на робочому місці. У журналі після проходження інструктажу має бути підпис особи, яка інструктує, та працівника.

1.5. Працівник зобов'язаний:

- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку;
- виконувати лише ту роботу, яка входить до його обов'язків;
- виконувати вимоги цієї інструкції, виробничих інструкцій, інструкцій із безпеки за видами робіт, необхідними для виконання професійних обов'язків;
- не виконувати вказівок, які суперечать правилам охорони праці та пожежної безпеки;
- не допускати до робочої зони сторонніх осіб та не відволікатися від роботи;
- знати, де зберігають медичну аптечку, та вміти надавати потерпілому домедичну допомогу при нещасному випадку;
- знати розташування первинних засобів пожежогасіння та вміти ними користуватися;
- користуватися за призначенням спецодягом та іншими засобами індивідуального захисту;

- знати номери телефонів для виклику пожежної частини (101), поліції (102), швидкої допомоги (103).

1.6. Основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори, які можуть діяти на працівника:

- гострі крайки, задирки і шорсткість на поверхні інструментів;
- поломки інструментів;
- падіння працівника або падіння предметів.
- пожежна небезпека, дія електричного струму;
- підвищений рівень запиленості, загазованості повітря та шуму;
- несприятливі кліматичні умови;
- недостатнє освітлення робочої зони, її захаращеність;
- підвищене фізичне навантаження тощо.

1.7. Потенційно небезпечним є ручний немеханізований інструмент ударної дії та слюсарно-монтажний інструмент, який використовують під час роботи в електроустановках. Роботи в електроустановках можна виконувати як ізольованим інструментом, так і ізолювальним. Ізольований інструмент — інструмент, в якому на металевий корпус нанесено ізоляційне покриття для захисту працівника від контакту зі струмопровідними частинами електроустановок та від замикання елементів із різними потенціалами. Ізолювальний інструмент — інструмент, виготовлений з ізоляційного матеріалу, що має, за потреби, металеві вставки.

1.8. Ручний інструмент закріплюють за працівниками для індивідуального або бригадного використання. Оглядають його безпосередньо перед тим, як застосовувати. Якщо виявили несправності, ручний інструмент вилучають із експлуатації.

1.9. Немеханізований ручний інструмент ударної дії використовують під час слюсарно-ковальських, столярно-теслярських, слюсарно-монтажних та інших спеціальних видів робіт. Щоб запобігти травмуванню очей, під час роботи необхідно використовувати захисні окуляри.

1.10. Рукоятки ручного інструменту виготовляють із дерева відносно вологістю до 12% або синтетичних матеріалів, що забезпечують експлуатаційну міцність і надійність у роботі. Вони мають довжину: для кувалди — до 700 мм, молотків — 300 ... 360 мм.

Дерев'яні рукоятки молотків, кувалд, ковальських зубил та іншого ударного інструменту необхідно виготовляти з деревини твердих і в'язких порід — кизилу, бука, берези тощо, без сучків та косих шарів, з гладкою поверхнею. Використовувати рукоятки з м'яких і багатшарових порід деревини — ялини, сосни тощо — заборонено.

Рукоятки мають бути трохи потовщені, крім рукояток кувалд, щоб під час замахів і ударів рукоятка не висковзувала з рук. У кувалд рукоятка до вільного кінця має дещо звужуватися. Вісь рукоятки має бути перпендикулярна поздовжній осі інструменту. Закріплювати інструмент на рукоятці потрібно зайоршеними клинами з м'якої сталі.

1.11. Рукоятки, насаджені на загострені хвостові кінці інструменту, мають містити бандажні кільця. Бійки кувалд і молотків повинні мати гладку, трохи опуклу поверхню без вибоїн, тріщин, задирок.

1.12. Ударний інструмент — зубила, крейцмейселі, бородки, просічки, керни тощо — повинен мати гладку затилкову частину без тріщин, задирок, наклепу та скосів. На його робочому кінці не має бути пошкоджень. Довжина має бути не менше ніж 150 мм.

1.13. Довжина відтягнутої частини зубила має бути 60—70 мм. Лезо зубила має заточуватися під кутом 65—70°. Різальна крайка має бути прямою або трохи випуклою. Середня частина зубила повинна мати овальний або багатгранний переріз без гострих ребер та задирок на бокових гранях, ударна — форму зрізаного конуса.

1.14. Полотна лопат повинні мати різальну крайку. Кут загострення різальної крайки — не більше ніж 20°, товщина — не більше ніж 0,5 мм. На різальних крайках лопат не допускаються хвилястість, зазубні, викришені місця тощо. Держаки лопат мають щільно, без просвіту входити в гнізда полотен і закріплюватися заклепками або шурупами діаметром не менше ніж 4 мм. На рукоятках не допускаються тріщини, відколи, відщепи.

Ломи мають бути прямими з відтягненими та загостреними кінцями.

1.15. Робочі поверхні гайкових ключів мають бути паралельними і без збитих укосів. Їх рукоятки не повинні мати задирок. Розміри зіва (захвату) гайкових ключів не мають перевищувати розмірів головок болтів (граней гайок) більше ніж на 0,3 мм. Заборонено застосовувати для ключів підкладки, якщо просвіт між площинами губок і головок болтів або гайок більший за допустимий. Робочий інструмент зі змінними головками має містити блокувальний пристрій, що унеможливує випадкове роз'єднання головки й інших частин.

1.16. Ручний інструмент з ізолюваними рукоятками — викрутки, пасатижі, плоскогубці, кусачки тощо — з довжиною рукоятки менше ніж 400 мм повинен мати на ізолювальному покритті упор для руки висотою 5 або 10 мм. За довжини рукоятки понад 400 мм упор не є обов'язковим. Монтерський ніж з мінімальною довжиною ізолюваної рукоятки 100 мм повинен мати упор для руки висотою 5 мм. Ізоляція стрижня викрутки має закінчуватися на відстані не більше ніж 10 мм від кінця жала викрутки.

1.17. Ізоляційне покриття рукояток має щільно прилягати до металевих частин, повністю ізолювати частину, яка під час роботи розміщена в руці працівника. Воно повинне мати упори, що запобігають зісковзуванню руки працівника з ізолюваної частини інструменту. Тріщини, злами й інші механічні пошкодження ізоляційного покриття не допускаються. Довжина ізолювальних рукояток має бути не менше ніж 100 мм.

1.18. Ручний інструмент з одношаровою ізоляцією (ізоляційним покриттям у вигляді діелектричних чохла) підлягає періодичним електричним і механічним випробуванням. Їх проводить спеціалізована організація не рідше ніж раз на 12 місяців.

1.19. При перенесенні та перевезенні інструмент необхідно захистити від забруднення, зволоження і механічних пошкоджень. Гострі частини інструменту під час перенесення і перевезення потрібно захищати чохлами.

1.20. Немеханізованим ручним інструментом необхідно працювати в захисних рукавицях.

1.21. Інструмент з ізолюваними рукоятками має містити інвентарний номер. Його потрібно періодично оглядати й обліковувати. Зберігати такий інструмент необхідно в закритих приміщеннях на полицях або стелажах, не торкаючись джерел опалення. Його потрібно захистити від сонячних променів і вологи, у навколишньому середовищі не має бути парів кислот, лугів та інших агресивних речовин.

1.22. Працівник університету зобов'язаний дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт та навчальних занять, знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці.

За порушення правил охорони праці і цієї інструкції винні несуть відповідальність у порядку, встановленому законодавством і правилами внутрішнього розпорядку, що діють в університеті.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. До початку роботи необхідно:

- надягти спецодяг та необхідні ЗІЗ;
- оглянути робоче місце, прибрати речі, які заважають працювати, та вивільнити проходи;
- переконатися, що інструмент справний і відповідає вимогам, наведеним у розділі 1 цієї інструкції;
- під час роботи з інструментом з ізолювальними рукоятками переконатися, що немає механічних пошкоджень ізоляційного покриття і випробування інструменту проводили своєчасно.

2.2. Залежно від характеру роботи потрібно:

- надягти захисні окуляри і рукавиці під час роботи з ударним ручним інструментом;
- надягти запобіжний пояс та каску під час роботи на висоті понад 1,3 м;

- надягти наколінники і налокітники під час роботи лежачи;
- надягти протишумові навушники під час роботи зі значним шумом.

2.3. Пересвідчитися у достатній освітленості робочого місця і, за потреби, застосувати переносний електричний світильник, який має бути оснащений запобіжною сіткою з рефлектором і гачком для підвішування, перевірити справність його електрошнура та вилки.

3. Вимоги безпеки під час роботи

3.1. Положення ручного інструменту на робочому місці не має допускати можливість його скочування чи падіння.

3.2. Під час роботи з клинами чи зубилами з використанням кувалди потрібно застосовувати клинотримачі з довжиною рукоятки не менше ніж 0,7 м.

3.3. Якщо під час роботи можуть відлетіти тверді частини металу, бетону, цегли тощо, необхідно користуватися захисними окулярами.

3.4. Лезо викрутки має входити без просвіту у проріз головки гвинта.

3.5. Гайкові ключі мають точно відповідати розмірам гайок і головок болтів.

3.6. Під час перенесення інструменту його гострі частини потрібно захищати чохлами або іншим способом.

3.7. Під час роботи з ручним інструментом не можна класти його на електропроводи й обладнання.

3.8. Інструмент з ізолювальними рукоятками необхідно захищати від забруднення, зволоження та пошкоджень.

3.9. Під час роботи з ручним інструментом заборонено:

- застосовувати несправний інструмент та інструмент, строк чергового випробування якого закінчився;
- класти інструмент на поручні або на необгороджені краї майданчиків, помостів та підмостків;
- відкручувати гайки і болти — подовжувати гайкові ключі іншими ключами або трубами;
- користуватися інструментом з ізолювальними рукоятками, в якому діелектричні чохла чи покриття нещільно прилягають до рукояток, мають розшарування, тріщини й інші пошкодження;
- тримати інструмент з ізолювальними рукоятками поза упорами, що запобігають зісковзуванню пальців у напрямку до металевих частин.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Перевірити наявність інструменту, який використовували під час робіт.

4.2. Прибрати інструмент у відведене для зберігання місце.

4.3. Упорядкувати робоче місце.

4.4. Зняти й очистити спецодяг, спецвзуття від пилу та інших забруднень. ЗІЗ здати на зберігання.

4.5. Ретельно вимити руки з милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. Під час роботи з ручним немеханізованим інструментом можуть статися такі аварійні ситуації та нещасні випадки:

- пошкодження прихованої електропроводки з можливим коротким замиканням та ураження працівників електричним струмом;
- удари, забиття, поранення працівників;

- інші аварійні ситуації, які не пов'язані безпосередньо з роботою із ручним немеханізованим інструментом.

5.2. Кожен працівник, що першим виявив загрозу виникнення або при виникненні аварійної ситуації, повинен припинити роботу та подати команду «СТОП!»

5.3. Команду «СТОП!», яку подав будь-який працівник, повинні виконати усі працівники, що її почули.

5.4. Працівник має повідомити про те, що сталося, безпосередньому керівнику, огородити небезпечну зону та не допускати до неї сторонніх осіб. Якщо керівника немає на місці, повідомити працівнику, що його заміщує.

5.5. При нещасних випадках з людьми необхідно надати першу долікарську допомогу, викликати швидку медичну допомогу за тел. – 103, поставити до відома керівництво, вжити заходи для збереження обставин при яких трапився нещасний випадок, якщо це не створює загрози для життя і здоров'я інших працівників.

Терміново повідомити свого безпосереднього керівника та начальника відділу охорони праці НУБіП України про кожний нещасний випадок травмування співробітників або студентів (протягом години), проінформувати відділ охорони праці (тел. 527-80-36) та чергового НУБіП України (тел. 527-88-33) і подати службову записку (протягом доби) у відділ охорони праці.

5.6. Надання першої медичної допомоги.

5.6.1. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

При ураженні електричним струмом необхідно негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електроустановку від джерела живлення, а при неможливості відключення - відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал.

При відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані оживлення починати необхідно негайно, після чого викликати швидку медичну допомогу.

5.6.2. Перша допомога при пораненні.

Для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому, на рану і зав'язати її бинтом.

Якщо індивідуального пакету якимсь чином не буде, то для перев'язки необхідно використати чисту носову хустинку, чисту полотняну ганчірку і т. ін. На те місце ганчірки, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька крапель настойки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після цього накласти ганчірку на рану. Особливо важливо застосовувати настойку йоду зазначеним чином при забруднених ранах.

5.6.3. Перша допомога при переломах, вивихах, ударах.

При переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену кінцівку укріпити шиною, фанерною пластинкою, палицею, картоном або іншим подібним предметом. Пошкоджену руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба.

При переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або роту) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку.

При підозріванні перелому хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався, з метою уникнення ушкодження спинного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

5.6.4. Перша допомога при опіках кислотами і лугами.

У разі попадання кислоти або лугу на шкіру необхідно ретельно промити місце ураження водою на протязі 15-20 хвилин, після цього пошкоджену кислотою поверхню

обмити 5 %- ним розчином питної соди, а обпечену лугом - 3%-ним розчином борної кислоти або 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

У разі попадання на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити водою на протязі 15-20 хвилин, обмити 5 %- ним розчином питної соди (у разі попадання кислоти), а обпечену лугом - 3 %- ним розчином борної кислоти або 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

У разі попадання на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити водою на протязі 15-20 хвилин, після цього промити 2 %- ним розчином питної соди (у разі попадання кислоти), а у разі ураження очей лугом - 2 %- ним розчином борної кислоти.

При опіках порожнини рота лугом необхідно полоскати рот 3 %-ним розчином оцтової кислоти або 3 %-ним розчином борної кислоти, при опіках кислотою - 5 %- ним розчином питної соди.

У разі попадання кислоти в дихальні шляхи необхідно дихати розпиленням за допомогою пульверизатора 10 %- ним розчином питної соди, при попаданні лугу - розпиленням 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

5.6.5. Перша допомога при теплових опіках.

При опіках вогнем, паром, гарячими предметами ні в якому разі не можна відкривати пухирі, які утворюються, та перев'язувати опіки бинтом.

При опіках першого ступеня (почервоніння) обпечене місце обробляють ватою, змоченою етиловим спиртом.

При опіках другого ступеня (пухирі) обпечене місце обробляють спиртом або 3%-ним марганцевим розчином.

При опіках третього ступеня (зруйнування шкіряної тканини) накривають рану стерильною пов'язкою та викликають лікаря.

5.6.6. Перша допомога при кровотечі.

5.6.6.1. Підняти поранену кінцівку вгору.

5.6.6.2. Рану закрити перев'язочним матеріалом (із пакета), складеним у клубочок, придавити її зверху, не торкаючись самої рани, потримати на протязі 4-5 хвилин. Якщо кровотеча зупинилася, не знімаючи накладеного матеріалу, поверх нього покласти ще одну подушечку з іншого пакета чи кусок вати і забинтувати поранене місце (з деяким натиском).

5.6.6.3. У разі сильної кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, застосовується здавлювання кровоносних судин, які живлять поранену область, за допомогою згинання кінцівок в суглобах, а також пальцями, джгутом або закруткою. У разі великої кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

5.6.7. Перша допомога при попаданні сторонніх тіл під шкіру чи в очі.

Вилучати стороннє тіло можна лише в тому випадку, коли є впевнення, що це можна зробити легко і повністю. Після його видалення змастити місце поранення настоянкою йоду; накласти пов'язку. Сторонні тіла з очей, краще всього вилучати проми-ванням струменем води, направляючи струмінь від зовнішнього кута ока (від скроні) до внутрішнього (до носа). Терти очі не слід.

5.6.8. Перша допомога при отруєнні газом.

У всіх випадках при отруєнні газом до прибуття лікаря не-обхідно:

- підняти потерпілого на свіже повітря;

усунути все, що утрудняє дихання потерпілого;

очистити потерпілому марлею рота від слизу і дати нюхати нашатирний спирт;

- у разі втрати свідомості потерпілому робиться штучне дихання.

5.7. У разі виникнення пожежі:

- негайно повідомити про це за телефоном 101. При цьому необхідно назвати місце знаходження об'єкта, вказати кількість поверхів будинку, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також повідомити своє прізвище;

- вжити (за можливості) заходів щодо евакуації людей, гасіння (локалізації) пожежі первинними засобами пожежогасіння та збереження матеріальних цінностей;

- зачинити вікна, квартирки, відключити силову електромережу, електроприлади, вентиляцію, винести у безпечне місце горючі рідини;
 - повідомити про неї керівника чи відповідну компетентну посадову особу та (або) чергового на об'єкті;
 - у разі необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби.
- 5.8. Виконувати всі вказівки керівника робіт по ліквідації небезпеки

РОЗРОБИВ:

Головний механік

Виштак П.М.

УЗГОДЖЕНО:

Головний інженер

Самсонюк О.П.

Т.в.о. начальника відділу
охорони праці НУБіП України

Клевако В.В

ІНСТРУКЦІЯ
З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 65/21
для стропальника

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ректора НУБіП України

№ 956 від 20.09.2021р.

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 65/21 для стропальника

1. Загальні положення

1.1. Дія Інструкції поширюється на всі підрозділи базового закладу Національного університету біоресурсів і природокористування України (далі університет).

1.1.2. Інструкція розроблена відповідно до Положення про розробку інструкцій з охорони праці затвердженого наказом Міністерства соціальної політики від 30.03.2017 р. № 526.

1.2. До роботи стропальником допускаються особи не молодше 18 років, які пройшли медичний огляд, та не мають медичних протипоказань, пройшли спеціальне навчання та перевірку знань, мають посвідчення відповідної кваліфікації, необхідні навички в роботі, пройшли вступний інструктаж по охороні праці та інструктаж на робочому місці, повторний інструктаж проводиться 1 раз на 3 місяці. Повторна перевірка знань з питань охорони праці проводиться постійно діючою комісією періодично кожні 12 місяців.

1.3. Стropальник повинен:

- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку;
- мати поняття про будову крана, який він обслуговує, та знати його вантажопідйомність; стропальники, які обслуговують стрілові самохідні крани, повинні вміти визначати їх вантажопідйомність в залежності від вильоту стріли та положення додаткових опор;
- вміти підбирати необхідні для роботи стропа (по вантажопідйомності, числу віток, довжині та куту нахилу віток стропа до вертикалі) та інші вантажозахоплювальні пристрої в залежності від маси та характеру вантажу, який переміщується;
- вміти визначати придатність стропів та інших знімних вантажозахоплювальних пристроїв та тари;
- вміти проводити правильну обв'язку та підвішування вантажу на гак;
- знати норми заповнення тари;
- знати та застосовувати в роботі встановлений в університеті порядок подачі сигналів кранівнику;
- знати порядок складання вантажів;
- знати порядок безпечного проведення робіт стріловими самохідними кранами поблизу ліній електропередачі;

- знати порядок виконання робіт в зоні діючих газопроводів;
- знати план дій у разі виникнення аварійних ситуацій;
- користуватись спецодягом та засобами індивідуального захисту;
- виконувати тільки ту роботу, яка доручена керівником робіт і по якій проінструктований;
- не виконувати вказівки, які суперечать вимогам цієї інструкції;
- вміти надавати першу долікарняну медичну допомогу потерпілим від нещасних випадків;
- вміти користуватись первинними засобами пожежегасіння;
- не допускати в робочу зону сторонніх осіб;
- виконувати вимоги цієї інструкції;
- пам'ятати, про особисту відповідальність за виконання вимог правил охорони праці та відповідальність за співробітників.

1.4. Під час виконання роботи на стропальника можуть діяти такі небезпечні фактори:

- падіння з висоти;
- захаращеність робочої зони;
- відсутність спеціальних пристроїв для проведення робіт згідно з технологією;
- несприятливі метеорологічні умови (дощ, сніг, ожеледиця, вітер);
- незахищені струмовідні частини електрообладнання;
- недостатнє освітлення робочої зони;
- падіння предметів.

1.5. Стropальник забезпечується спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту згідно галузевих норм:

- костюм бавовняний або комбінезон бавовняний з вологовідштовхуючим насиченням на 12 місяців;
- рукавиці комбіновані на 1 місяць;
- жилет сигнальний на 24 місяці;
- чоботи кирзові на 12 місяців;
- костюм бавовняний на утепленій прокладці на 36 місяців;
- валянки на 36 місяців;
- плащ Непромокальний - черговий;
- каска з підшоломником - чергові;
- чоботи гумові - чергові.

Коллективним договором по університету може бути передбачена видача спецодягу та інших засобів індивідуального захисту понад встановлені норми.

1.6. Під час виконання робіт стропальник зобов'язаний виконувати вимоги санітарних норм та правил особистої гігієни:

1.6.1. Для запобігання простудним захворюванням слід стежити, щоб одяг і взуття не були мокрими, уникати протягів, не допускати переохолодження та перегрівання тіла.

1.6.2. Утримувати у чистоті і порядку робоче місце.

1.6.3. Перед кожним прийманням їжі мити руки з милом.

1.6.4. Після користування бензином, керосином, мастильними Матеріалами та іншими небезпечними речовинами обов'язково мити руки з милом.

1.6.5. Правильно і дбайливо користуватись санітарно-побутовими приміщеннями, спецодягом і індивідуальними засобами захисту.

1.6.6. Утримувати спецодяг і спецвзуття у справному стані і чистому вигляді.

1.6.7. дотримуватись питного режиму з урахуванням особливостей умов праці.

1.6.8. дотримуватись режиму праці і відпочинку.

1.7. У разі погіршення стану здоров'я, пов'язаним з виконанням трудових обов'язків, слід припинити роботу, попередити керівника робіт і звернутися до медичного закладу.

1.8. Стropальник зобов'язаний дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про особисту безпеку і здоров'я довколишніх при виконанні будь-яких робіт чи під час перебування на території університету.

1.9. За порушення цієї інструкції вантажник несе відповідальність згідно з чинним законодавством.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Одягти спецодяг, захисну каску.

2.2. Стропальник може приступати до роботи тільки після отримання завдання, уточнити прийоми безпечного виконання завдання у особи, відповідальної за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами.

2.3. Підібрати вантажозахоплювальні пристрої, відповідно до маси та характеру вантажу, який підіймається; стропи слід підбирати з урахуванням числа витків та довжини так, щоб кут між витками не перевищував 90°.

2.4. Перевірити справність вантажозахоплювальних пристроїв та тари, наявність на них клейм або бирок з позначенням номера, дати виготовлення та вантажопідйомності, а також наявність на тарі напису про її призначення та власну масу.

2.5. Перевірити освітленість робочого місця; у разі недостатньої освітленості стропальник, не приступаючи до роботи, повинен доповісти про це та інші недоліки особі, відповідальній за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБОТИ

3.1. Під час обв'язки та зачіплювання вантажу стропальнику слід керуватися такими вказівками:

- обв'язку або зачіплювання слід проводити у відповідності зі схемами стропування вантажів; стропування вантажів, які підіймаються рідко та на які не розроблені схеми їх стропування, слід проводити під керівництвом особи, відповідальної за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами;

- перевірити масу вантажу, який призначений для переміщення краном, списком вантажів або по маркуванню на вантажі; якщо стропальник не має можливості визначити масу вантажу, то він повинен узнати її у особи, відповідальної за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами;

- під час обв'язки вантажу канати та ланцюги слід накладати на його основний масив (раму, каркас, корпус, станину) без вузлів та петель; під гострі кромки - (ребра) вантажів слід підкладати спеціальні підкладки, які захищають стропи від пошкоджень;

- обв'язувати вантаж слід таким чином, щоб під час його переміщення унеможливити падіння окремих його частин (дошки, колоди, прутки) та забезпечити стійке положення вантажу під час переміщення, для цього стропування довгомірних вантажів слід проводити не менше ніж в двох місцях;

- зачіплювання залізобетонних виробів; а також інших вантажів, які мають петлі, рими, цапфи, слід проводити за всі передбачені для підймання у відповідному положенні петлі, рими, цапфи;

- під час підвішування вантажу на дворогі гаки стропи слід накладати таким чином, щоб навантаження розподілялось на обидва роги рівномірно;

- не застосовані для зачіплювання вантажу кінці багатовиткових стропів закріпити так, щоб під час переміщення вантажу краном унеможливити торкання цими кінцями за предмети, що зустрічаються на шляху;

- під час підймання вантажу двома кранами, стропування та підвішування вантажу слід проводити під безпосереднім керівництвом особи, відповідальної за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами;

- впевнитися, що призначений для підймання вантаж, нічим не закріплений, не защемлений, не завалений та не примерзлий до землі.

3.2. Стропальник повинен проводити стропування вантажу, масу якого відома та не перевищує вантажопідймальність крану. Забороняється стропування вантажу, яка перевищує вантажопідймальність крана;

3.3. Користуватися слід тільки не пошкодженими, маркованими вантажозахоплювальними пристроями та тарою.

3.4. Проводити обв'язку та зачіплювання вантажів способами, які вказано на схемах стропування.

3.5. Підвішувати вантаж за обидва роги дворого гака.

3.6. Переміщення піддонів з цеглою слід проводити з огороженням, за виключенням навантаження та розвантаження автомобілів на землю, а також за умови віддалення людей з зони переміщення вантажів.

3.7. Зачіплювання бетонних та залізобетонних виробів, слід проводити у місцях маркування, зачіплювання цих виробів за непошкожені петлі.

3.8. Забороняється стропальнику:

- з'єднувати ланки розірваних ланцюгів болтами або проволокою, зв'язувати канати;
- застосовувати для обв'язки та зачіплювання вантажів пристрої, які не передбачені схемами стропування (ломи, штирі тощо);
- проводити обв'язку або зачіплювання вантажу на гак крана на відстань ближче 40 м від крайнього проводу лінії електропередачі напругою понад 42 В без оформлення нарядно-допуску та присутності особи, відповідальної за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами, призначеної наказом по університету, прізвище якої вказується в наряді-допуску;
- забивати гак стропа у монтажні петлі залізобетонних виробів та інших вантажів, які мають монтажні петлі;
- поправляти вітки стропів в зіві гака биттям важкими предметами;
- поправляти биттям молотка або іншими предметами стропа на вантажі, який підіймається;
- використовувати під час обв'язки великих стінових блоків та інших високих вантажів приставні драбини, в такому разі слід застосовувати переносні площадки;
- застосовувати грейфер для підймання людей та вантажів, для переміщення яких він не призначений, для підвішування вантажів за допомогою стропів за челюсті грейфера, а також для виконання робіт, для яких грейфер непризначений.

3.9. Перед виконанням кожної операції по підйманню та переміщенню вантажу, стропальник має особисто подати відповідний (жестом, або голосом) сигнал кранівнику або сигнальнику. Під час обслуговування одного крана декількома стропальниками, сигнал подає старший стропальник.

3.10. Перед подачею сигналу про підймання вантажу стропальник повинен:

- переконатися, що вантаж надійно застропований та нічим не утримується;
- перевірити, чи нема на вантажі незакріплених деталей та інструменту, під час підймання труб великого діаметру перевірити, щоб в них не було землі, льоду, або інших предметів, які можуть випасти під час приймання та переміщення;
- впевнитися, що під час підймання вантаж не може за що-небудь зачепитися;
- переконатися у відсутності людей біля вантажу, між вантажем, що підіймається та стінами, колонами, штабелями, станками та іншим обладнанням.

3.11. Перед підйманням вантажу стріловим краном стропальник повинен перевірити також відсутність людей біля самого крана, на його неповоротній платформі, у зоні опускання стріли, вантажу та вийти самому з небезпечної зони.

3.12. Під час підймання та переміщення вантажу стропальник повинен:

- подати сигнал для підймання вантажу на висоту 200-300 мм, перевірити правильність його стропування, рівномірність натягу віток стропів, і тільки після цього подавати сигнал про підймання вантажу на необхідну висоту; у разі необхідності виправлення стропування вантаж необхідно опустити на землю;
- під час зняття вантажу з фундаментних болтів слід стежити, щоб підймання проводилося з найменшою швидкістю, без перекосів, заїдань та горизонтального переміщення вантажу до повного зняття його з болтів;
- перевірити по покажчику вантажопідймальності, перед підйманням вантажу стріловими самохідними кранами, що встановлений керівником виліт стріли відповідає масі вантажу,

який підіймається;

- перед горизонтальним переміщенням вантажу слід впевнитись, що він піднятий на висоту не менше ніж на 500 мм вище предметів, що зустрічаються на шляху;
- супроводжувати вантаж під час переміщення та стежити, щоб він не переміщувався над людьми та не міг за що-небудь зачепитися; якщо супроводжувати вантаж не має можливості, то за його переміщенням має стежити кранівник крана, а якщо вантаж знаходиться у зоні, яка не оглядається з кабіни кранівника - то повинен стежити інший стропальник або сигнальник;
- для запобігання довільного розвороту довгомірних та громіздких вантажів під час їх підймання або переміщення слід застосовувати спеціальні відтяжки;
- вантаж складати рівномірно, без порушень встановлених для складання габаритів, щоб відстань від виступаючих елементів поворотної частини стрілового самохідного крану (автомобільного, гусеничного, залізничного, пневмоколісного) до вантажу була не менше 1 м, а від виступаючих елементів баштового, порталного та козлового крана - не менше 0,7 м; за неможливості дотримання цієї умови, роботи слід припинити;
- складання вантажу в вагонетки, напіввагони та на платформи, а також зняття його не може викликати порушення рівноваги вказаних транспортних засобів, самі транспортні засоби при цьому укріплюються для запобігання їх самовільного переміщення;
- підймання сипучих та дрібноштучних вантажів проводити в спеціально призначеній тарі, при цьому заповнювати тару вище встановленої норми не дозволяється.

3.13. Під час підйманні та переміщенні вантажів стропальнику не дозволяється:

- перебувати на вантажі під час підймання або переміщення, а також допускати підймання або переміщення вантажу, якщо на ньому знаходяться люди;
- знаходитись під піднятим вантажем або допускати знаходження під ним інших людей;
- відтягувати вантаж руками під час його підймання, переміщення або опускання;
- знаходитись самому та допускати знаходження людей на залізничній платформі, в напіввагоні, кузові автомобіля під час ведення вантажно-розвантажувальних робіт грейферними або магнітними кранами;
- вивільняти за допомогою кранів защемлені знімні вантажозахоплювальні пристрої.

3.14. Під час роботи стрілових самохідних кранів поблизу лінії електропередачі стропальнику слід бути особливо уважним.

Для запобігання ураження електричним струмом стропальник перед кожною операцією, яка викликає необхідність дотику з вантажем, стропами, гаком або елементами крана, повинен засвідчитись, що стріла крана або канати знаходяться на небезпечній відстані до проводів лінії електропередачі.

3.15. Під час роботи стрілових самохідних та баштових кранів, для запобігання затиснення між поворотною та неповоротною частинами крана, стропальнику слід знаходитись в небезпечних місцях.

3.16. Якщо стропальник під час переміщення вантажу помітить несправність крана, підкранової колії або іншу небезпеку, він повинен негайно подати сигнал про припинення переміщення вантажу та повідомити кранівника про несправність.

3.17. Перед опусканням вантажу стропальник зобов'язаний:

- заздалегідь оглянути місце, на яке буде опускатись вантаж за умови неможливості його падіння, перевертання або сповзання;
- на місце встановлення вантажу, у випадку необхідності, заздалегідь покласти міцні підкладки для зручності витягнення стропів з-під нього;
- знімати стропа з вантажу або гака лише після того, як вантаж буде надійно встановлений.

3.18. Стropальнику не дозволяється встановлювати вантаж на тимчасові перекриття, труби, кабелі та інші місця, не призначені для укладання вантажу.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

- 4.1. Очистити і оглянути вантажозахоплювальні пристрої, які використовувались в продовж зміни.
- 4.2. Справні вантажозахоплювальні пристрої змастити і скласти у відведене місце; ті, що вийшли з ладу, необхідно здати в ремонт.
- 4.3. Прибрати робоче місце.
- 4.4. Вимити руки, обличчя з милом або прийняти душ.
- 4.5. Повідомити керівника робіт з переміщення вантажів кранами, про закінчення роботи та всі недоліки, які мали місце під час роботи.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНІЙ СИТУАЦІЇ

5.1. Стропальник повинен припинити роботу у разі:

- швидкості вітру 10 м/сек та більше;
- ожеледиці, грози, тумані, сильному снігопаді.

5.1.2. Якщо під час роботи сталося руйнування, або пошкодження виробничих будівель, споруд, утворилася загроза життю та здоров'ю людей, стався "нешасний випадок, пожежа, стропальник повинен негайно припинити роботу, подати кранівнику сигнал "стоп"; не допускати сторонніх осіб в небезпечну зону і повідомити про це особу, відповідальну за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами.

5.2. При нещасних випадках з людьми необхідно надати першу долікарську допомогу, виклика-ти швидку медичну допомогу за тел. – 103, поставити до відома керівництво, вжити заходи для збереження обставин при яких трапився нещасний випадок, якщо це не створює загрози для життя і здоров'я інших працівників.

Терміново повідомити свого безпосереднього керівника та начальника відділу охорони праці НУБіП України про кожний нещасний випадок травмування співробітників або студентів (протягом години), проінформувати відділ охорони праці (тел. 527-80-36) та чергового НУБіП України (тел. 527-88-33) і подати службову записку (протягом доби) у відділ охорони праці.

5.3. Надання першої медичної допомоги.

5.3.1. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

При ураженні електричним струмом необхідно негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електроустановку від джерела живлення, а при неможливості відключення - відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал.

При відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані оживлення починати необхідно негайно, після чого викликати швидку медичну допомогу.

5.3.2. Перша допомога при пораненні.

Для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому, на рану і зав'язати її бинтом.

Якщо індивідуального пакету якимсь чином не буде, то для перев'язки необхідно використати чисту носову хустинку, чисту полотняну ганчірку і т. ін. На те місце ганчірки, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька крапель настойки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після цього накласти ганчірку на рану. Особливо важливо застосовувати настойку йоду зазначеним чином при забруднених ранах.

5.3.3. Перша допомога при переломах, вивихах, ударах.

При переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену кінцівку укріпити шиною, фанерною пластинкою, палицею, картоном або іншим подібним предметом. Пошкоджену

руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба.

При переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або роту) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грійку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку.

При підозрінні перелому хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався, з метою уникнення ушкодження спинного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

5.3.4. Перша допомога при опіках кислотами і лугами.

У разі попадання кислоти або лугу на шкіру необхідно ретельно промити місце ураження водою на протязі 15-20 хвилин, після цього пошкоджену кислотою поверхню обмити 5 %- ним розчином питної соди, а обпечену лугом - 3 %-ним розчином борної кислоти або 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

У разі попадання на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити водою на протязі 15-20 хвилин, обмити 5 %- ним розчином питної соди (у разі попадання кислоти), а обпечену лугом - 3 %- ним розчином борної кислоти або 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

У разі попадання на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити водою на протязі 15-20 хвилин, після цього промити 2 %- ним розчином питної соди (у разі попадання кислоти), а у разі ураження очей лугом - 2 %- ним розчином борної кислоти.

При опіках порожнини рота лугом необхідно полоскати рот 3 %-ним розчином оцтової кислоти або 3 %-ним розчином борної кислоти, при опіках кислотою - 5 %- ним розчином питної соди.

У разі попадання кислоти в дихальні шляхи необхідно дихати розпиленням за допомогою пульверизатора 10 %- ним розчином питної соди, при попаданні лугу - розпиленням 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

5.3.5. Перша допомога при теплових опіках.

При опіках вогнем, парою, гарячими предметами ні в якому разі не можна відкривати пухирі, які утворюються, та перев'язувати опіки бинтом.

При опіках першого ступеня (почервоніння) обпечене місце обробляють ватою, змоченою етиловим спиртом.

При опіках другого ступеня (пухирі) обпечене місце обробляють спиртом або 3 %-ним марганцевим розчином.

При опіках третього ступеня (зруйнування шкіряної тканини) накривають рану стерильною пов'язкою та викликають лікаря.

5.3.6. Перша допомога при кровотечі.

5.3.6.1. Підняти поранену кінцівку вгору.

5.3.6.2. Рану закрити перев'язочним матеріалом (із пакета), складеним у клубочок, придавити її зверху, не торкаючись самої рани, потримати на протязі 4-5 хвилин. Якщо кровотеча зупинилася, не знімаючи накладеного матеріалу, поверх нього покласти ще одну по-душечку з іншого пакета чи кусок вати і забинтувати поранене місце (з деяким натиском).

5.3.6.3. У разі сильної кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, застосовується здавлювання кровеносних судин, які живлять поранену область, за допомогою згинання кінцівок в суглобах, а також пальцями, джгутом або закруткою. У разі великої кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

5.3.7. Перша допомога при попаданні сторонніх тіл під шкіру чи в очі.

Вилучати стороннє тіло можна лише в тому випадку, коли є впевнення, що це можна зробити легко і повністю. Після його видалення змастити місце поранення настойкою йоду; накласти пов'язку. Сторонні тіла з очей, краще всього вилучати промиванням струменем

води, направляючи струмінь від зовнішнього кута ока (від скроні) до внутрішнього (до носа).
Терти очі не слід.

5.3.8. Перша допомога при отруєнні газом.

У всіх випадках при отруєнні газом до прибуття лікаря не-обхідно:

- підняти потерпілого на свіже повітря;
- усунути все, що утрудняє дихання потерпілого;
- очистити потерпілому марлею рота від слизу і дати нюхати нашатирний спирт;
- у разі втрати свідомості потерпілому робиться штучне дихання.

5.4. У разі виникнення пожежі:

- негайно повідомити про це за телефоном 101. При цьому необхідно назвати місце знаходження об'єкта, вказати кількість поверхів будинку, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також повідомити своє прізвище;
- вжити (за можливості) заходів щодо евакуації людей, гасіння (локалізації) пожежі первинними засобами пожежогасіння та збереження матеріальних цінностей;
- зачинити вікна, квартирки, відключити силову електромережу, електроприлади, вентиляцію, винести у безпечне місце горючі рідини;
- повідомити про неї керівника чи відповідну компетентну посадову особу та (або) чергового на об'єкті;
- у разі необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби.

5.5. Виконувати всі вказівки керівника робіт по ліквідації небезпеки

РОЗРОБИВ:

Головний інженер

Самсонюк О.П.

УЗГОДЖЕНО:

Т.в.о. начальника відділу
охорони праці НУБіП України

Клевако В.В.

ІНСТРУКЦІЯ
З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 06/27
при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ректора НУБіП України

№ 956 від 20.04.2021р.

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 66/21 при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт

1. Загальні положення

1.1. Дія Інструкції поширюється на всі підрозділи базового закладу Національного університету біоресурсів і природокористування України (далі університет).

1.2. Інструкція розроблена відповідно до Положення про розробку інструкцій з охорони праці затвердженого наказом Міністерства соціальної політики від 30.03.2017 р. № 526, Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15; Правил охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт, затверджених наказом Міненерговугілля від 19.01.2015 № 21, та Правил охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями, затверджених наказом Міненерговугілля від 19.12.2013 № 966.

1.3. До вантажно-розвантажувальних робіт допускають осіб, не молодших 18 років, які пройшли медичний огляд, вступний інструктаж, інструктаж із охорони праці на робочому місці, інструктаж із пожежної безпеки та спеціальне навчання з питань охорони праці.

1.4. Працівник який виконує вантажно-розвантажувальні роботи (далі вантажник) проходить інструктаж за цією інструкцією перед початком роботи (первинний інструктаж), а потім через кожні три місяці (повторний інструктаж). Результати інструктажу заносять до Журналу реєстрації інструктажів із питань охорони праці на робочому місці. У журналі після проходження інструктажу має бути підпис особи, яка інструктує, та працівника. Інструктаж проводить керівник робіт.

1.5. Перед тим, як вантажника допустять до самостійної роботи, він має пройти стажування на робочому місці. Працівника допускають до самостійної роботи при позитивних результатах стажування, перевірки вміння та навичок безпечного виконання робіт.

1.6. Вантажник має знати:

- правила навантаження і вивантаження вантажів;
- правила застосування вантажно-розвантажувальних пристроїв;
- норми підймання та перенесення вантажу;
- правила охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт.

1.7. Вантажник зобов'язаний:

- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку;
- виконувати лише ту роботу, яку йому доручив керівник та з якої він пройшов інструктаж;
- не виконувати вказівок, які суперечать правилам охорони праці та пожежної безпеки;
- не допускати за своє робоче місце сторонніх осіб;
- постійно пам'ятати про особисту відповідальність за дотримання правил охорони праці, пожежної безпеки;

- знати, де зберігають медичну аптечку, та вміти надавати потерпілому домедичну допомогу при нещасному випадку;
- знати розташування первинних засобів пожежогашіння та вміти ними користуватися;
- користуватися спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту;
- у разі роботи на одній дільниці кількох працівників узгоджувати свої дії, щоб не травмувати один одного;
- виконувати вимоги технологічного процесу.

1.8. Небезпечні та шкідливі фактори, що можуть впливати на вантажника:

- забрудненість повітря газами та пилом;
- недостатня освітленість робочої зони;
- несправність механізмів, пристроїв;
- захаращеність робочої зони;
- відсутність необхідних пристосовань, обладнання;
- незахищені струмопровідні частини електрообладнання.

1.9. Вантажника забезпечують спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту: костюмом, беретом, черевиками, рукавичками, наплічниками. На зовнішніх роботах узимку додатково — бавовняною курткою на утепленій прокладці, бавовняними штанами на утепленій прокладці та утепленим взуттям.

1.10. Під час одержання спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту керівник робіт має проінструктувати вантажника про те, як застосовувати ці засоби, та ознайомити його з порядком догляду за ними.

1.11. Не розпочинати роботу в невідремонтованому, забрудненому спецодязі, спецвзутті та з несправними захисними засобами.

1.12. Під час вантажно-розвантажувальних робіт, які виконують вручну, необхідно дотримуватися норм, що обмежують підіймання і перенесення важких речей, відповідно до нормативно-правових актів:

- підіймання і переміщення вантажів при чергуванні з іншою роботою (до двох разів на годину) жінкам — 10 кг;
- переміщення вантажів постійно протягом робочого дня жінкам — 7 кг; чоловікам — до 30 кг;
- сумарна маса вантажу, яку переміщують протягом кожної години робочого дня, не має перевищувати для жінок: з робочої поверхні — 350 кг, з підлоги — 175 кг.

До маси переміщуваного вантажу входить маса тари й упакування.

При переміщенні вантажу на візках чи в контейнерах докладені зусилля для жінок не мають перевищувати 10 кгс.

1.13. Підіймання вантажу з укладанням у штабель вручну не має перевищувати 2 м для чоловіків і 1,5 м для жінок. Висота штабелів або стелажів за ручного укладання металопрокату не має перевищувати 1,5 м.

1.14. Місця для укладання вантажів мають містити основу, що забезпечує стійкість транспортних засобів, складованих матеріалів.

1.15. На майданчиках для укладання вантажів необхідно позначити межі штабелів, проходів і проїздів між ними. Заборонено розміщувати вантажі у проходах і проїздах.

1.16. Робоче місце в зоні проведення вантажно-розвантажувальних робіт і на всьому шляху перенесення вантажів у темний час доби потрібно забезпечити достатнім освітленням. Освітленість має бути рівномірною, без сліпучої дії світильників на працівників.

1.17. Вантажнику заборонено підійматися на висоту понад 1,3 м. За потреби працювати на висоті понад 1,3 м вантажник має пройти спеціальне навчання з роботи на висоті, інструктаж із охорони праці при роботі на висоті, інструктаж із застосування запобіжних поясів.

1.18. При використанні вантажопідйомних механізмів (зокрема штабелеукладачів, навантажувачів) вантажник має пройти спеціальне навчання з керування цими механізмами.

1.19. Вантажник зобов'язаний дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про особисту безпеку і здоров'я довколишніх при виконанні будь-яких робіт чи під час перебування на території університету.

1.20. За порушення цієї інструкції вантажник несе відповідальність згідно з чинним законодавством.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Перед початком роботи вантажник зобов'язаний:

- надягти спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту;
- отримати від керівника інструктаж про безпечні методи і прийоми праці та про послідовність виконання виробничого завдання;
- оглянути робоче місце, забрати непотрібні предмети і матеріали, звільнити проходи;
- у темний час доби перевірити освітлення робочого місця і проходів до нього;
- перевірити:
 - наявність і справність інструмента і пристосувань;
 - стан підлог та інших поверхонь, чи немає на них необгороджених прорізів, відкритих люків, трапів, а також щілин, вибоїв, набитих планок тощо;
 - стабільність штабелів товарів і тари;

наявність огорожень рухливих (обертювих) частин і нагрітих поверхонь устаткування;

- забезпечити наявність вільних проходів та проїздів до місць складування товарів і тари.

2.2. У разі виявлення недоліків повідомити керівнику робіт. При цьому роботу не розпочинати.

3. Вимоги безпеки під час роботи

3.1. Працювати в спецодязі, спецвзутті та касці.

3.2. Під час вантажно-розвантажувальних робіт і укладання вантажу на автомобіль потрібно дотримуватися таких вимог:

- під час подачі автомобіля до місця навантаження (розвантаження) вантажнику необхідно відійти в безпечне місце, підкласти під колеса автомобіля, що стоїть, упори (башмаки). Автомобіль, поставлений під навантаження (розвантаження), слід надійно загальмувати важелем гальм;
- перед тим, як відкрити борти автомобіля, переконатися у безпечному розташуванні вантажу в кузові;
- відкривати і закривати борти під контролем водія автомобіля одночасно двом працівникам, які перебувають із боків борту, що відкривається;
- відкривати для вивантаження стиснутих і зріджених газів у балонах той борт автомобіля, убік якого балони лежать башмаками;
- сипучі вантажі, що порошать (цемент, алебастр), розвантажувати в інші закриті ємності, які захищають їх від розпилення;
- вантажити та розвантажувати навалом вапно й інші їдкі речовини, що порошать, лише механізованим способом, який унеможливорює забруднення;
- спускати і підіймати катно-бочкові вантажі по дерев'яному трапу чи покотом. Бочки з легкозаймистими та паливними рідинами вантажити і розвантажувати по дерев'яному трапу чи іншим безпечним пристосуванням;
- розвантажувати штучні довгі вантажі (колоди, дошки, труби) за допомогою міцних канатів не менше ніж двом працівникам, при цьому застосовувати страховку вантажу канатами;
- колоди, пиломатеріали, труби заборонено вантажити вище стійок, а також розміщати довгомірні вантажі за діагоналлю в кузов, залишаючи кінці, що виступають за бічні габарити автомобіля, та загороджувати вантажем двері кабіни водія;

- під час перевезення вантажів (дошок, колод, труб) довжиною понад 6 м надійно кріпити їх до причепа; за одночасного перевезення довгомірних вантажів різної довжини коротші розташовувати зверху;
- під час навантаження навалом вантаж слід розташовувати рівномірно по всій площі кузова, він не може підійматися над бортами;
- ящики, бочки й інший штучний вантаж укладати щільно, без проміжків, щоб під час руху він не переміщався по кузову. Бочки з рідким вантажем установлювати пробкою догори;
- скляну тару з рідинами слід укладати в плетені чи дерев'яні кошики, кожне місце вантажу потрібно добре укріпити в кузові, щоб під час руху вантаж не міг переміститися чи перекинутися;
- штучні вантажі, що підіймаються над бортом кузова, необхідно кріпити міцними канатами. Ув'язувати вантажі металевим канатом чи дротом заборонено. Висота вантажу не має перевищувати висоту проїздів під мостами та шляхопроводами, і загальна висота від поверхні дороги до вищої відмітки вантажу не має бути понад 3,8 м.

3.3. Вантажнику заборонено:

- запускати двигун автомобіля;
- працювати на автомобілях і причепах із несправними підлогами, бортами та запорами кузова;
- використовувати для ув'язування вантажів мотузку з протертими місцями і вузлами;
- сідати на борти кузова і кабінку, стояти на підніжці автомобіля;
- перебувати в кузові автомобіля під час перевезення довгомірних, займистих, вибухових, горючих, пильних вантажів, хімікатів, балонів зі стиснутим і зрідженим газом, великогабаритних вантажів;
- перебувати в кузові автомобіля, причепа чи напівпричепа при навантаженні вантажів механізмами;
- перебувати в кузові автомобіля-самоскида. Під час руху автомобіля заборонено навантажувати, вивантажувати, перекладати вантаж із місця на місце, а також пересаджуватися.

3.4. Перевозити вантажників у кузові автомобіля заборонено. Вони мають супроводжувати вантаж, перебуваючи у кабіні.

3.5. Підіймати вантаж масою понад 30 кг мають не менше ніж два працівники.

3.6. За одночасного перенесення вантажів перебувати на відстані не менше ніж 3 м один від одного.

3.7. Переносити матеріали на ношах можна у виняткових випадках на відстань не більше ніж 50 м по рівному шляху. Заборонено переносити матеріали на ношах по сходах і драбинах.

3.8. Під час навантаження і розвантаження вантажів в ящиках, щоб запобігти пораненню рук, цвяхи і кінці залізної обв'язки, що виступають, необхідно загинати.

3.9. Під час перекочування вантажів у бочках, барабанах тощо працівник має перебувати позаду переміщуваного вантажу.

3.10. Довгомірні вантажі (арматуру, дошки тощо) мають переносити не менше ніж два працівники на одному й тому ж плечі. Підіймати й опускати вантаж необхідно за командою. При скиданні вантажу всі працівники мають перебувати по один бік від нього.

3.11. Важкі штучні матеріали, а також ящики з устаткуванням слід переміщати по підкладках чи ковзанках. Ковзанки мають бути міцними, рівними, достатньої довжини, а їх кінці не мають виступати з-під вантажу більше ніж на 0,4 м. При підведенні під вантаж ковзанок потрібно перебувати збоку, брати їх можна лише зверху, щоб запобігти защемленню пальців рук. Під час переміщення вантажу необхідно, щоб ковзанки не поверталися під кутом до напрямку руху вантажу. Направляти ковзанки ногами заборонено. Під час переміщення вантажу працівник має перебувати збоку.

3.12. Під час переміщення великовагових вантажів похилою площиною слід застосовувати гальмуючі якорі і лебідки. Під час використання лебідки для розвантаження і переміщення вантажу заборонено перебувати поблизу натягнутого канату.

3.13. Під час розвантаження барабанів із карбідом кальцію необхідно бути обережним, не допускати поштовхів і ударів. При розвантаженні барабанів незалежно з якої висоти потрібно скачувати їх по похилій площині. Заборонено скидати барабани, адже це може порушити їх герметичність. Барабани необхідно утримувати відтягненнями, перебуваючи з протилежного переміщенню боку.

3.14. Вантажно-розвантажувальні роботи з пилоподібними матеріалами (цементом, вапном, гіпсом тощо) необхідно виконувати механізованим способом. Ручні роботи з розвантаження цементу, як виняток, дозволено виконувати за його температури не вище ніж 40 °С.

3.15. Важкі штучні вантажі, устаткування переміщують методом кантування за допомогою роликових ломів або пристосувань. Заборонено перекочувати і кантувати вантаж на себе.

3.16. При ручному перенесенні запасних частин і вантажів, зібраних у невеликі зв'язування, необхідно спочатку переконатися в міцності зв'язування.

3.17. При перекочуванні бочок, коліс працівник має пересуватися слідом за вантажем і контролювати швидкість його переміщення.

3.18. Складати матеріали, які розвантажують, дозволено лише в місцях, відведених для цього в проекті проведення робіт. Заборонено складати вантажі в охоронних зонах діючих повітряних і кабельних ліній електропередачі й інших комунікацій.

3.19. Переміщати балони з киснем і зрідженими пальними газами дозволено лише на спеціальних ношах і візках. При цьому балони мають бути закріплені в гніздах.

3.20. Заборонено підіймати, перехоплювати балони, тримаючись за запобіжний ковпак або вентиль. Заборонено підіймати балони в промаслених рукавицях і забрудненими маслом руками.

3.21. Балони з пальними газами не можна перевозити і складати разом із кисневими, а кисневі — з будь-якими жировими речовинами чи оліями.

3.22. На балонах має бути нанесений напис із назвою газу. Переміщувати балони можна лише за наявності на них ковпаків, які охороняють вентиль від ушкодження і забруднення.

3.23. Дештабелювати вантажі можна лише зверху вниз.

3.24. Під час взяття сипучих вантажів зі штабеля не потрібно допускати утворення підкопу.

3.25. Припинити роботи, якщо:

- виявили, що тара не відповідає встановленим вимогам, а також на ній немає чіткого маркування або ярликів;
- виникли небезпечні і шкідливі виробничі чинники внаслідок впливу метеорологічних умов на фізико-хімічний склад вантажу (якщо не вжили заходів, щоб створити безпечні умови проведення робіт).

3.26. Щоб запобігти аварійним ситуаціям, необхідно знати й застосовувати умовну сигналізацію під час навантаження і вивантаження вантажів підіймально-транспортними механізмами.

3.27. Вантажнику заборонено:

- перебувати й виконувати роботи під піднятим вантажем, на шляхах рушення транспорту;
- розвантажувати вантаж у місцях, для цього не пристосованих — на тимчасові перекриття, безпосередньо на труби паро- і газопроводів, електричні кабелі, на рейковій шляхи, впритул до огорож та стін різних споруд і пристроїв;
- під час ліквідації зависання сипких вантажів в ємностях перебувати в них;
- ставати на полиці стелажів та стояти на них;
- підійматися на висоту 1,3 м і вище. За потреби піднятися на висоту понад 1,3 м вантажник зобов'язаний мати на це дозвіл керівника робіт, пройти спеціальне навчання з роботи на висоті, вміти користуватися запобіжними засобами (поясами), пройти відповідний інструктаж із охорони праці;

- забиратися на стелажі, товар за допомогою підручних матеріалів (коробок, тари палетів тощо);
- користуватися вантажопідіймальними механізмами. За потреби використати вантажопідіймальні механізми вантажник зобов'язаний мати на це дозвіл керівника робіт, пройти спеціальне навчання з керування цими механізмами та мати відповідне посвідчення;
- перебувати в зоні роботи вантажопідіймальних машин. За потреби виконати роботи поряд із вантажопідіймальними машинами, які працюють, вантажник має бути уважним, не стояти під вантажем, а також має користуватися каскою;
- захарашувати матеріалами, тарою й іншими предметами проходи між штабелями та стелажми;
- переносити вантажі в несправній тарі (з виступаючими цвяхами та гострими кінцями) самому та дозволяти іншим;
- їсти під час робіт;
- курити поза спеціально відведеними для цього місцями.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Упорядкувати інструменти та пристрої і скласти їх у відведене місце.
- 4.2. Зняти спецодяг, спецвзуття, упорядкувати їх, скласти в спеціально відведеному місці.
- 4.3. Вимити обличчя і руки водою з милом.
- 4.4. Повідомити керівнику робіт про всі порушення і несправності, які виявили під час роботи.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

- 5.1. Під час вантажних робіт можуть статися виробничі аварії та нещасні випадки, якщо:
 - складати матеріали та вироби з порушенням вимог технічних умов і стандартів на складування для цього виду матеріалів, виробів; не дотримуватися технологічних проїздів і проходів;
 - не використовувати засоби індивідуального захисту (спецодяг, спецвзуття, захисну каску тощо);
 - не узгоджувати свої дії за спільного виконання робіт з іншими працівниками;
 - працювати несправним інструментом, пристроями чи механізмами;
 - курити, працювати з відкритим вогнем або використовувати металевий інструмент, який може викликати іскру, під час розвантаження чи складування вантажів із горючими матеріалами й інші причини.

5.1.2. У разі аварійної ситуації негайно припинити роботу, повідомити про те, що сталося, своєму безпосередньому керівнику.

5.2. При нещасних випадках з людьми необхідно надати першу долікарську допомогу, викликати швидку медичну допомогу за тел. – 103, поставити до відома керівництво, вжити заходи для збереження обставин при яких трапився нещасний випадок, якщо це не створює загрози для життя і здоров'я інших працівників.

Терміново повідомити свого безпосереднього керівника та начальника відділу охорони праці НУБіП України про кожний нещасний випадок травмування співробітників або студентів (протягом години), проінформувати відділ охорони праці (тел. 527-80-36) та чергового НУБіП України (тел. 527-88-33) і подати службову записку (протягом доби) у відділ охорони праці.

5.3. Надання першої медичної допомоги.

5.3.1. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

При ураженні електричним струмом необхідно негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електроустановку від джерела живлення, а при немож-

ливості відключення - відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал.

При відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані оживлення починати необхідно негайно, після чого викликати швидку медичну допомогу.

5.3.2. Перша допомога при пораненні.

Для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому, на рану і зав'язати її бинтом.

Якщо індивідуального пакету якимсь чином не буде, то для перев'язки необхідно використати чисту носову хустинку, чисту полотняну ганчірку і т. ін. На те місце ганчірки, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька крапель настойки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після цього накласти ганчірку на рану. Особливо важливо застосовувати настойку йоду зазначеним чином при забруднених ранах.

5.3.3. Перша допомога при переломах, вивихах, ударах.

При переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену кінцівку укріпити шиною, фанерною пластинкою, палицею, картоном або іншим подібним предметом. Пошкоджену руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба.

При переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або роту) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку.

При підозрінні перелому хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався, з метою уникнення ушкодження спинного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

5.3.4. Перша допомога при опіках кислотами і лугами.

У разі попадання кислоти або лугу на шкіру необхідно ретельно промити місце ураження водою на протязі 15-20 хвилин, після цього пошкоджену кислотою поверхню обмити 5 %- ним розчином питної соди, а обпечену лугом - 3 %-ним розчином борної кислоти або 3 %-ним розчином оцтової кислоти.

У разі попадання на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити водою на протязі 15-20 хвилин, обмити 5 %- ним розчином питної соди (у разі попадання кислоти), а обпечену лугом - 3 %- ним розчином борної кислоти або 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

У разі попадання на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити водою на протязі 15-20 хвилин, після цього промити 2 %- ним розчином питної соди (у разі попадання кислоти), а у разі ураження очей лугом - 2 %- ним розчином борної кислоти.

При опіках порожнини рота лугом необхідно полоскати рот 3 %-ним розчином оцтової кислоти або 3 %-ним розчином борної кислоти, при опіках кислотою - 5 %- ним розчином питної соди.

У разі попадання кислоти в дихальні шляхи необхідно дихати розпиленням за допомогою пульверизатора 10 %- ним розчином питної соди, при попаданні лугу - розпиленням 3 %-ним розчином оцтової кислоти.

5.3.5. Перша допомога при теплових опіках.

При опіках вогнем, паром, гарячими предметами ні в якому разі не можна відкривати пухирі, які утворюються, та перев'язувати опіки бинтом.

При опіках першого ступеня (почервоніння) обпечене місце обробляють ватою, змоченою етиловим спиртом.

При опіках другого ступеня (пухирі) обпечене місце обробляють спиртом або 3%-ним марганцевим розчином.

При опіках третього ступеня (зруйнування шкіряної тканини) накривають рану стерильною пов'язкою та викликають лікаря.

5.3.6. Перша допомога при кровотечі.

5.3.6.1. Підняти поранену кінцівку вверх.

5.3.6.2. Рану закрити перев'язочним матеріалом (із пакета), складеним у клубочок, придавити її зверху, не торкаючись самої рани, потримати на протязі 4-5 хвилин. Якщо кровотеча зупинилася, не знімаючи накладеного матеріалу, поверх нього покласти ще одну по-душечку з іншого пакета чи кусок вати і забинтувати поранене місце (з деяким натиском).

5.3.6.3. У разі сильної кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, застосовується здавлювання кровоносних судин, які живлять поранену область, за допомогою згинання кінцівок в суглобах, а також пальцями, джгутом або закруткою. У разі великої кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

5.3.7. Перша допомога при попаданні сторонніх тіл під шкіру чи в очі.

Вилучати стороннє тіло можна лише в тому випадку, коли є впевнення, що це можна зробити легко і повністю. Після його видалення змастити місце поранення настійкою йоду; накласти пов'язку. Сторонні тіла з очей, краще всього вилучати промиванням струменем води, направляючи струмінь від зовнішнього кута ока (від скроні) до внутрішнього (до носа). Терти очі не слід.

5.3.8. Перша допомога при отруєнні газом.

У всіх випадках при отруєнні газом до прибуття лікаря не-обхідно:

- підняти потерпілого на свіже повітря;
- усунути все, що утрудняє дихання потерпілого;
- очистити потерпілому марлею рота від слизу і дати нюхати нашатирний спирт;
- у разі втрати свідомості потерпілому робиться штучне дихання.

5.4. У разі виникнення пожежі:

- негайно повідомити про це за телефоном 101. При цьому необхідно назвати місце знаходження об'єкта, вказати кількість поверхів будинку, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також повідомити своє прізвище;
- вжити (за можливості) заходів щодо евакуації людей, гасіння (локалізації) пожежі первинними засобами пожежогасіння та збереження матеріальних цінностей;
- зачинити вікна, квартирки, відключити силову електромережу, електроприлади, вентиляцію, винести у безпечне місце горючі рідини;
- повідомити про неї керівника чи відповідну компетентну посадову особу та (або) чергового на об'єкті;
- у разі необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби.

5.5. Виконувати всі вказівки керівника робіт по ліквідації небезпеки

РОЗРОБИВ:

Головний інженер

Самсонюк О.П.

УЗГОДЖЕНО:

Т.в.о. начальника відділу
охорони праці НУБіП України

Клевако В.В.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**ІНСТРУКЦІЯ
З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 67/21
при роботах із застосуванням переносних драбин і стрем'янок**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ректора НУБіП України

№ 956 від 20.09.2020

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 67/24 при роботах із застосуванням переносних драбин і стрем'янок

1. Загальні положення

1.1. Дія інструкції поширюється на всіх працівників базового закладу Національного університету біоресурсів і природокористування України (далі університет), які виконують роботи на висоті із застосуванням переносних драбин і стрем'янок.

1.2. Інструкція розроблена відповідно до Положення про розробку інструкцій з охорони праці затвердженого наказом Міністерства соціальної політики від 30.03.2017 р. № 526., Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15, Правил охорони праці під час виконання робіт на висоті, затверджених наказом Держгірпромнагляду від 27.03.2007 № 62; Правил охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями, затверджених наказом Міненергосугілля від 19.12.2013 № 966, та ДСТУ Б В.2.8-44:2011 «Майданчики та драбини для будівельно-монтажних робіт. Загальні технічні умови».

1.3. До самостійної роботи допускають осіб, не молодших 18-ти років, які пройшли професійний добір відповідно до Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі, затвердженому наказом МОЗ та Держнаглядохоронпраці від 23.09.1994 № 263/121, медичний огляд, спеціальне навчання з питань охорони праці для виконання робіт на висоті та навчання і перевірку знань із протипожежної безпеки.

За відсутності відповідних посвідчень про навчання працювати на висоті 1,3 м та вище заборонено.

1.4. Перед допуском до самостійної роботи, після вступного та первинного інструктажу, перевірки знань з охорони праці, вмінь та навичок безпечного виконання робіт, працівник має пройти стажування безпосередньо на робочому місці. Працівника допускають до самостійної роботи при позитивних результатах стажування, перевірки вміння та навичок безпечного виконання робіт.

Протягом трудової діяльності працівник періодично проходить медичні огляди — раз на два роки. При постійній роботі з переносними драбинами та стрем'янками повторний плановий інструктаж з охорони праці на робочому місці проводять раз на три місяці. Повторну перевірку знань із питань охорони праці проводять щорічно.

1.5. Працівник зобов'язаний:

- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку;
- виконувати лише ту роботу, яка входить до його обов'язків;
- виконувати вимоги цієї інструкції, виробничих інструкцій, інструкцій із безпеки за видами робіт, необхідними для виконання професійних обов'язків;
- не виконувати вказівок, які суперечать правилам охорони праці та пожежної безпеки;

- знати, де зберігають медичну аптечку, та вміти надавати потерпілому домедичну допомогу при нещасному випадку;
- знати розташування первинних засобів пожежогасіння та вміти ними користуватися;
- користуватися за призначенням спецодягом та іншими засобами індивідуального захисту (ЗІЗ);
- знати номери телефонів для виклику пожежної частини (101), поліції (102) та швидкої допомоги (103).

1.6. Основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори, які можуть діяти на працівника:

- падіння працівника або предметів;
- пожежна небезпека, дія електричного струму;
- підвищений рівень запиленості, загазованості повітря та шуму;
- несприятливі кліматичні умови;
- недостатня освітленість робочої зони, її захаращеність;
- підвищене фізичне навантаження тощо.

1.7. Працівник університету зобов'язаний дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт та навчальних занять, знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці.

За порушення правил охорони праці і цієї інструкції винні несуть відповідальність у порядку, встановленому законодавством і правилами внутрішнього розпорядку, що діють в університеті.

2. Вимоги до переносних драбин і стрем'янок

2.1. Кожна драбина повинна бути міцною, надійно закріпленою і мати достатню довжину, щоб забезпечувати надійну опору для рук та ніг працівників у будь-якому робочому положенні.

2.2. Загальна довжина приставної драбини має забезпечувати працівнику можливість працювати стоячи на сходинці, яка розміщена на відстані не менше ніж 1 м від верхнього кінця драбини. Довжина дерев'яних драбин не має перевищувати 5 м.

2.3. Приставні драбини та стрем'янки необхідно обладнати пристроєм, що запобігає перевертанню та зсуванню їх під час робіт.

2.4. Нижні кінці приставних драбин повинні мати упори — гострі сталеві наконечники, якщо їх устанавлюють на ґрунті, або башмаки з гуми чи іншого нековзкого матеріалу, якщо їх устанавлюють на підлозі приміщення, асфальті тощо. Якщо сталеві наконечники або гумові башмаки стерлися, наконечники потрібно загострити, а башмаки замінити.

2.5. Відстань між щаблями драбин має бути від 0,30 до 0,34 м, а від першої сходинки до рівня устанавлення (підлоги, перекриття тощо) — не більше ніж 0,40 м. Виняток — розсувні триколіїні драбини, у яких така відстань має бути 350 мм. Відстань між тятивами драбин має бути від 0,45 до 0,80 м.

2.6. Металеві деталі драбин необхідно очищати від іржі, знежирювати і всі, крім деталей кріплення, фарбувати. Шайби, головки стяжок та шурупи потрібно покривати безколірним лаком.

2.7. Щаблі дерев'яних драбин мають бути виготовлені з деревини твердих порід — бука, дуба, ясеня — або хвойних порід — сосни, модрина — вологістю не більше ніж 15%. Нахил волокон (косожар) у щаблях та деталях тятив не має перевищувати 7%.

2.8. Щаблі дерев'яних драбин мають врізуватися в тятиви і через кожні 2 м скріплюватися стяжними болтами діаметром не менше ніж 8 мм.

Не дозволяється застосовувати драбини, що збиті цвяхами, без скріплювання тятив болтами та врізування щаблів у тятиви.

2.9. Тятиви дерев'яних драбин потрібно виготовляти із сосни абсолютною вологістю не більше ніж 15%. Допускається виготовляти тятиви зі склеєних окремих планок по довжині. У цьому разі склеєні тятиви не мають за міцністю поступатися цілим. Стики склейок мають розміщуватися на відстані не менше ніж 125 мм від гнізд щаблів.

Тятиви та щаблі дерев'яних драбин потрібно складати на вологостійкому клею.

Не допускається розклинювати шипи щаблів. Шипи щаблів мають щільно входити в гнізда тятив.

2.10. Приставні дерев'яні драбини та стрем'янки завдовжки понад 3 м мають містити два або більше металевих стяжних болтів, установлених під нижнім і верхнім щаблями.

2.11. Усі деталі дерев'яних драбин повинні мати гладку, обстругану поверхню після чистої машинної або ручної обробки. Дерев'яні деталі та оковки драбин мають щільно прилягати одна до одної. Не допускається зарівнювати просвіти між деталями. Не допускається зарівнювати сучки, тріщини й інші дефекти деревини.

2.12. Дерев'яні деталі драбин мають підлягати гарячому просочуванню натуральною оліфою, після чого їх покривають безколірним лаком. Заборонено фарбувати дерев'яні драбини непрозорими фарбами.

2.13. Закріплювати металеві деталі до дерев'яних потрібно заклепками або болтовими з'єднаннями. Шурупи застосовують, щоб закріпити оковки.

2.14. Місця сполучення дерев'яних деталей з металевими необхідно покривати шаром натуральної оліфи або лаком.

2.15. Тятиви приставних драбин та стрем'янок мають розходитися донизу. Ширина приставної драбини та стрем'янки за осями тятив має бути не менше ніж 300 мм вгорі і 400 мм знизу.

2.16. Допускається зрощувати не більше двох дерев'яних приставних драбин шляхом міцного з'єднання їх металевими хомутами, накладками з болтами тощо. При цьому обов'язково випробовують зрощені драбини.

2.17. Верхні кінці драбин, якщо їх приставляють до труб або проводів, необхідно обладнати спеціальними гаками-захватами, що забезпечують їх міцне закріплення.

2.18. Розсувні приставні драбини мають містити коліна, які можна плавно висовувати і засовувати, надійно стопорити на будь-якій висоті. Коліна драбин не мають самочинно складатися. Зусилля, необхідне для висування колін драбин, не має перевищувати 500 Н (50 кгс).

Упори, якими закінчується тятива, повинні щільно закріплюватися і не мати люфту.

2.19. Усі пристрої для виконання робіт на висоті повинні бути інвентарними, виготовленими за типовими проектами та мати паспорти заводу-виробника. Неінвентарні пристрої допускається застосовувати у виняткових випадках.

2.20. На кожній драбині, що перебуває в експлуатації, необхідно вказати:

- інвентарний номер;
- дату наступного випробування;
- належність цеху (дільниці тощо).

На дерев'яних та металевих драбинах написи потрібно робити на тятивах, а на мотузкових — на закріплених на них бирках.

2.21. Усі переносні драбини і стрем'янки після виготовлення, ремонту, а також періодично під час експлуатації необхідно оглядати та випробовувати статичним навантаженням у такі строки:

- раз на 12 місяців — металеві драбини та стрем'янки;
- раз на 6 місяців — дерев'яні драбини та стрем'янки.

Результати оглядів та випробувань необхідно заносити до спеціального журналу.

3. Вимоги безпеки перед початком роботи

3.1. Отримати завдання від керівника робіт.

3.2. Надягти робочий одяг, застібнути манжети та забрати кінці одягу, які звисають.

3.3. Оглянути робоче місце, прибрати речі, які заважають працювати, та вивільнити проходи.

3.4. Упевнитися у тому, що драбина не має ушкоджень.

Під час огляду металевих драбин необхідно переконатися у відсутності деформації вузлів драбин, тріщин у металі, задирок, гострих країв, порушення кріплення щаблів до тятив тощо.

Тріщини в щаблях та тятиві дерев'яних драбин допускаються завдовжки не більше ніж 100 мм і завглибшки не більше ніж 5 мм. Тріщини не мають послаблювати тятиву та щаблі драбини.

На драбині необхідно перевірити наявність фіксаторів і кріплень, що забезпечують стійкість, та вузли кріплення окремих елементів.

Ніжки драбини потрібно облаштувати насадками проти ковзання. На драбині необхідно нанести відмітки про проходження щорічної перевірки.

Стрем'янка повинна мати справний пристрій, щоб запобігти розкриттю під час роботи на ній.

3.5. Упевнитися у тому, що місце установлення драбини має рівну підлогу, не розташоване у місці проходу людей та проїзду будь-якої техніки. У протилежному випадку необхідно працювати удвох. Один працівник має стояти внизу, щоб запобігти зісковзуванню драбини.

Перед початком робіт із застосуванням приставної драбини необхідно забезпечити її стійкість, верхній кінець закріпити за стійкі конструкції, щоб унеможливити зміщування драбини.

3.6. Необхідні для роботи засоби та пристрої класти у спеціальні скрині або сумки.

3.7. Прибрати непотрібні матеріали, вивільнити проходи та підходи до драбин.

3.8. Забезпечити захист від механічних ушкоджень, а також від впливу відкритого вогню, хімічно активних речовин та інших небезпечних виробничих чинників.

3.9. Перевірити освітленість робочого місця.

3.10. Якщо роботу виконують декілька осіб, потрібно призначити старшого працівника, який має забезпечити узгодженість дій працівників та дотримання правил безпеки.

4. Вимоги безпеки під час роботи

4.1. Під час робіт із застосуванням драбин слід дотримуватися таких вимог безпеки:

- драбину, якою підіймаються на робоче місце, встановлюють так, щоб її верхня частина виступала над поверхнею робочого місця на достатню відстань, якщо немає інших пристроїв, аби надійно закріпити драбину;
- перш ніж розпочати працювати на драбині, слід забезпечити її стійкість, а потім під час огляду переконатися, що вона не може бути випадково зрушена;
- унеможливити зісковзування драбин;
- під час робіт у місцях із пошкваленим рухом транспортних засобів або людей, робочі місця необхідно відгороджувати або охороняти;
- приставну драбину встановлюють під кутом нахилу до горизонтальної площини не менше ніж 45° і не більше ніж 60° . У такому разі додатково закріплювати її верхню частину не потрібно;

- якщо неможливо міцно закріпити верх драбини, а також під час роботи на драбинах і стрем'янках у місцях із поживавленим рухом працівників, незалежно від наявності на кінцях драбини металевих наконечників чи гумових башмаків, і під час установа її на гладкій плитковій підлозі, біля основи драбини має стояти працівник у касці. Він наглядає за місцем робіт, рухом людей та має утримувати драбину в стійкому положенні. В інших випадках підтримувати драбину внизу руками заборонено;
- вантажі, не передбачені технологічною картою, невідомої маси, пакети з випадними елементами, балони зі стиснутими газами, матеріали в обмеженій тарі, що допускає розпліскування, піднімати на драбині не дозволяється;
- якщо необхідно встановити драбину проти вхідних дверей, біля неї має перебувати працівник, який захищав би її від поштовхів;
- роботи з електроінструментом, пневматичним інструментом, паяльною лампою і газовим пальником, монтажним піротехнічним пістолетом дозволяються тільки з драбин і стрем'янок, які мають огорожені поручнями верхні майданчики;
- до роботи з електрифікованими інструментами допускають працівників, які мають групу з електробезпеки II та вище;
- під час роботи на висоті понад 1,3 м передавати працівнику інструменти, пристосування, змінні блоки тощо, а також отримувати їх від працівника дозволяється лише за допомогою нескінченної мотузки.

4.2. У разі робіт із підвісних, приставних та з розсувних драбин на висоті понад 1,3 м працівники мають застосовувати ЗІЗ відповідно до характеру й умов праці. На запобіжних поясах, які видають працівникам, мають бути бирки з інвентарним номером та датою наступного випробування. Заборонено використовувати запобіжні пояси у разі відсутності відмітки про випробування, простроченого строку випробування, а також пояси, у яких під час огляду виявили дефекти.

4.3. Заборонено:

- застосовувати драбини зі строком чергового огляду, що пройшов;
- працювати з несправними драбинами;
- стояти чи проходити під драбиною, на якій перебуває працівник;
- перебувати на драбині на відстані менше ніж 1 м від її верхнього кінця;
- за недостатньої довжини драбини користуватися різними підставками та влаштовувати опорні споруди з ящиків, пакетів, меблів, а також установлювати переносні драбини під кутом понад 75° без додаткового кріплення верхньої частини драбини;
- працювати з двох верхніх сходинок драбин і стрем'янок, які не мають поручнів або упорів;
- установлювати драбину на східці маршів сходової клітки. За потреби на сходових клітках необхідно споруджувати поміст;
- притуляти приставну драбину до скла та віконної рами;
- підтримувати на висоті важкі коробки, пакети;
- застосовувати металеві переносні драбини та стрем'янки під час обслуговування та ремонту електроустановок;
- застосовувати драбини і стрем'янки зі сходинками, які прибиті цвяхами без врізання сходинок у тятиви;
- стрибати з драбини та заскакувати на неї;
- працювати біля обертових механізмів, працюючих машин та над ними;
- перебувати на шаблях приставної драбини або стрем'янки більше ніж одному працівнику;

- піднімати або опускати вантаж по приставній драбині та залишати на ній інструмент;
- виконувати роботу із застосуванням електричного та пневматичного інструменту, будівельно-монтажних пістолетів;
- виконувати газо- та електрозварювальні роботи;
- виконувати роботи з натягування проводів та кабелів, підтримувати на висоті важкі деталі. Щоб виконати такі роботи, необхідно застосовувати помости і риштування, які мають огороження (поручні).

Драбини без робочих майданчиків можна використовувати лише для переходу між окремими ярусами будівлі і щоб виконати роботи, які не потребують від виконавця упору в конструкції будівлі.

Використовувати драбини як робочі місця можна лише за обставин, коли користуватися іншими безпечними засобами недоцільно через незначність ризику, короткочасність використання або особливості конструкцій, які неможливо змінити.

4.4. Не дозволяється виконувати роботи на висоті у відкритих місцях за швидкості вітру 10 м/с і більше, при ожеледиці, грозі або тумані, який затрудняє видимість у межах фронту робіт, а також у нічний час за недостатньої освітленості та якщо температура повітря вище +35 °С або нижче -20 °С. Невідкладні роботи на висоті в більш складних погодних умовах виконують лише за рішенням роботодавця чи іншої відповідальної особи. При цьому слід передбачити додаткові заходи безпеки, що відповідають цим умовам.

5. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 5.1. Зняти зйомні драбини та пристрої.
- 5.2. Прибрати інструмент та матеріали у відведене для зберігання місце.
- 5.3. Очистити драбини від сміття, бруду та пилу.
- 5.4. Забираючи драбину, перевірити, щоб на ній не було зайвих предметів, які можуть впасти зверху на працівника.
- 5.5. Прибрати драбини у відведене для зберігання місце, де неможливі випадкові механічні пошкодження. Зберігати драбини необхідно у сухих приміщеннях.
- 5.6. Зняти й очистити спецодяг, спецвзуття та інші ЗІЗ від пилу й інших забруднень. Інструмент та ЗІЗ здати на зберігання.
- 5.7. Помити руки і лице з милом. По змозі прийняти душ.
- 5.8. Доповісти керівнику про закінчення робіт, поінформувати його про усі недоліки, які виявили під час роботи.

6. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

- 6.1. Кожен працівник, що першим виявив загрозу виникнення аварійної ситуації, повинен припинити роботу та подати команду «СТОП!».
- 6.2. Команду «СТОП!», яку подав будь-який працівник, повинні виконати усі працівники, які її почули.
- 6.3. Працівник має повідомити про те, що сталося, безпосередньому керівнику, огородити небезпечну зону та не допускати до неї сторонніх осіб. Якщо керівника немає на місці, повідомити працівнику, який його заміщує.
- 6.4. В усіх випадках заборонено стрибати з драбин.
- 6.5. При нещасних випадках з людьми необхідно надати першу долікарську допомогу, викликати швидку медичну допомогу за тел. – 103, поставити до відома керівництво, вжити заходи для збереження обставин при яких трапився нещасний випадок, якщо це не створює загрози для життя і здоров'я інших працівників.

Терміново повідомити свого безпосереднього керівника та начальника відділу охорони праці НУБіП України про кожний нещасний випадок травмування співробітників або студентів (протягом години), проінформувати відділ охорони праці (тел. 527-80-36) та чергового НУБіП України (тел. 527-88-33) і подати службову записку (протягом доби) у відділ охорони праці.

6.6. Надання першої медичної допомоги.

6.6.1. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

При ураженні електричним струмом необхідно негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електроустановку від джерела живлення, а при неможливості відключення - відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал.

При відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані оживлення починати необхідно негайно, після чого викликати швидку медичну допомогу.

6.6.2. Перша допомога при пораненні.

Для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому, на рану і зав'язати її бинтом.

Якщо індивідуального пакету якимсь чином не буде, то для перев'язки необхідно використати чисту носову хустинку, чисту полотняну ганчірку і т. ін. На те місце ганчірки, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька крапель настойки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після цього накласти ганчірку на рану. Особливо важливо застосовувати настойку йоду зазначеним чином при забруднених ранах.

6.6.3. Перша допомога при переломах, вивихах, ударах.

При переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену кінцівку укріпити шиною, фанерною пластинкою, палицею, картоном або іншим подібним предметом. Пошкоджену руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба.

При переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або роту) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку.

При підозріванні перелому хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався, з метою уникнення ушкодження спинного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

6.6.4. Перша допомога при опіках кислотами і лугами.

У разі попадання кислоти або лугу на шкіру необхідно ретельно промити місце ураження водою на протязі 15-20 хвилин, після цього пошкоджену кислотою поверхню обмити 5 %- ним розчином питної соди, а обпечену лугом - 3%-ним розчином борної кислоти або 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

У разі попадання на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити водою на протязі 15-20 хвилин, обмити 5 %- ним розчином питної соди (у разі попадання кислоти), а обпечену лугом - 3 %- ним розчином борної кислоти або 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

У разі попадання на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити водою на протязі 15-20 хвилин, після цього промити 2 %- ним розчином питної соди (у разі попадання кислоти), а у разі ураження очей лугом - 2 %- ним розчином борної кислоти.

При опіках порожнини рота лугом необхідно полоскати рот 3 %-ним розчином оцтової кислоти або 3 %-ним розчином борної кислоти, при опіках кислотою - 5 %-ним розчином питної соди.

У разі попадання кислоти в дихальні шляхи необхідно дихати розпиленням за допомогою пульверизатора 10 %-ним розчином питної соди, при попаданні лугу - розпиленням 3 %-ним розчином оцтової кислоти.

6.6.5. Перша допомога при теплових опіках.

При опіках вогнем, парою, гарячими предметами ні в якому разі не можна відкривати пухири, які утворюються, та перев'язувати опіки бинтом.

При опіках першого ступеня (почервоніння) обпечене місце обробляють ватою, змоченою етиловим спиртом.

При опіках другого ступеня (пухирі) обпечене місце обробляють спиртом або 3%-ним марганцевим розчином.

При опіках третього ступеня (зруйнування шкіряної тканини) накривають рану стерильною пов'язкою та викликають лікаря.

6.6.6. Перша допомога при кровотечі.

6.6.6.1. Підняти поранену кінцівку вгору.

6.6.6.2. Рану закрити перев'язочним матеріалом (із пакета), складеним у клубочок, придавити її зверху, не торкаючись самої рани, потримати на протязі 4-5 хвилин. Якщо кровотеча зупинилася, не знімаючи накладеного матеріалу, поверх нього покласти ще одну подушечку з іншого пакета чи кусок вати і забинтувати поранене місце (з деяким натиском).

6.6.6.3. У разі сильної кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, застосовується здавлювання кровеносних судин, які живлять поранену область, за допомогою згинання кінцівок в суглобах, а також пальцями, джгутом або закруткою. У разі великої кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

6.7. У разі виникнення пожежі:

- негайно повідомити про це за телефоном 101. При цьому необхідно назвати місце знаходження об'єкта, вказати кількість поверхів будинку, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також повідомити своє прізвище;
- вжити (за можливості) заходів щодо евакуації людей, гасіння (локалізації) пожежі первинними засобами пожежогасіння та збереження матеріальних цінностей;
- зачинити вікна, квартирки, відключити силову електромережу, електроприлади, вентиляцію, винести у безпечне місце горючі рідини;
- повідомити про неї керівника чи відповідну компетентну посадову особу та (або) чергового на об'єкті;
- у разі необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби.

6.8. Виконувати всі вказівки керівника робіт по ліквідації небезпеки.

РОЗРОБИВ:

Головний інженер

Самсонюк О.П.

УЗГОДЖЕНО:

Т.в.о. начальника відділу
охорони праці НУБіП України

Клевако В.В.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ
СЛУЖБА ПРОРЕКТОРА З НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИХ-ВИРОБНИЧИХ ПИТАНЬ
РОЗВИТКУ І АДМІНІСТРАТИВНО - ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**ІНСТРУКЦІЯ
З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 68/21
під час виконання робіт на висоті**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**
**СЛУЖБА ПРОРЕКТОРА З НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИХ-ВИРОБНИЧИХ ПИТАНЬ
РОЗВИТКУ І АДМІНІСТРАТИВНО - ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ректора НУБіП України

№ 956 від 20.09.2021р.

ІНСТРУКЦІЯ
З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 68/21
під час виконання робіт на висоті

1. Загальні положення

1.1. Інструкція з охорони праці під час виконання робіт на висоті (далі – інструкція) є нормативним актом, що містить обов'язкові для дотримання вимоги з охорони праці під час виконання робіт на висоті.

1.2. Дія інструкції поширюється на підрозділи базового закладу Національного університету біоресурсів і природокористування України (далі університет).

1.3. Інструкція розроблена на основі «Положення про розробку інструкцій з охорони праці» затвердженого наказом Міністерства соціальної політики від 30.03.2017 р. № 526., Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05), Правил охорони праці під час виконання робіт на висоті (НПАОП 0.00-1.15-07).

1.4. З інструкцією ознайомлюються всі, хто виконує роботи на висоті, під розпис.

1.5. До самостійної роботи допускаються особи віком не молодше 18 років, придатні за станом здоров'я до виконання робіт за відповідною професією, які пройшли професійний добір, спеціальне навчання та перевірки знань з охорони праці, умінь і навичок безпечного виконання робіт, мають необхідну кваліфікацію та практичні навички робіт на висоті, пройшли інструктаж з охорони праці.

1.6. Результати інструктажу заносяться до Журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці. Після проходження інструктажу ставляться підписи особи, яка інструктує, та працівника.

1.7. За порушення вимог цієї інструкції винні несуть відповідальність згідно з чинним законодавством України.

1.8. Робітник, який працює на висоті, повинен:

- дотримуватися розпорядку роботи університету;

- дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт та навчальних занять, знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці.
- За порушення правил охорони праці і цієї інструкції винні несуть відповідальність у порядку, встановленому законодавством і правилами внутрішнього розпорядку, що діють в університеті;
- уміти надавати першу медичну допомогу потерпілим від нещасних випадків;
- утримувати робоче місце в чистоті й порядку.

1.9. Робітник повинен знати:

- зміст вимог цієї інструкції, інших інструкцій з охорони праці, посадової інструкції, що необхідні для виконання професійних обов'язків;
- вимоги до раціональної організації праці на робочому місці;
- безпечні методи праці;
- порядок застосування засобів індивідуального захисту у відповідності до характеру і умов праці;
- порядок надання долікарської допомоги потерпілому.

1.10. Ремонтні роботи на висоті 1,3 м та більше дозволяється проводити тільки з риштувань, помостів, приставних драбин та стрем'янок. У випадку неможливості їх застосування за технічними умовами, ремонтні роботи мають проводитися за допомогою запобіжного поясу. Місця безпечного кріплення карабіну запобіжного поясу мають бути вказані робітнику до проведення робіт на висоті відповідальним за проведення робіт за узгодженням з головним спеціалістом з питань охорони праці апарату міської ради і виконкому. Забороняється замість помостів установлювати тимчасові настили на будь-яких опорах (бочках, цеглинах та ін.).

1.11. Для проведення робіт на висоті можуть застосовуватися приставні драбини та стрем'янки.

1.12. Забороняється фарбувати дерев'яні драбини, а також зрошувати більше 2 дерев'яних приставних драбин.

1.13. Приставні дерев'яні драбини та стрем'янки завдовжки більше 3 м повинні мати не менше 2 металевих стяжних болтів, установлених під нижнім та верхнім щаблями. Загальна довжина приставної дерев'яної драбини не може перевищувати 5 м.

1.14. Металеві драбини завдовжки більше 5 м слід огороджувати або оснащувати канатом з уловлювачем для закріплення карабіна запобіжного поясу.

1.15. Усі переносні драбини та стрем'янки після їх виготовлення та після ремонту, а також періодично в процесі експлуатації мають випробуватися.

1.16. Риштування, поміст та інші пристрої для виконання робіт на висоті мають бути інвентарними. Неінвентарні риштування допускається застосовувати у виняткових випадках.

1.17. Невиконання вимог інструкції з охорони праці працівником розглядається як порушення трудової дисципліни.

Особи, які порушили вимоги інструкції, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством України.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Перед початком роботи робітник зобов'язаний:

- одягти спецодяг, волосся прибрати під головний убір;
- отримати завдання від керівника робіт;
- перевірити наявність засобів індивідуального захисту та їх справність;
- підготувати до роботи інструменти, пристосування, інвентар, переконатися в їх справності;
- оглянути робоче місце;
- оглянути драбини та стрем'янки;
- перевірити надійність настилу пересувних столиків, драбин тощо;
- упевнитися, що драбини оснащені пристосуваннями для унеможливлення самочинного розсування їх під час виконання робіт, їх нахил – не більше 1:3;
- прибрати непотрібні матеріали, звільнити проходи, підходи до драбин, стрем'янок, риштувань і помостів;
- перевірити достатність освітлення робочого місця.

2.2. Про всі виявлені недоліки слід повідомити відповідального за виконання робіт та керівнику.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Під час виконання робіт із застосуванням драбин слід дотримуватися таких вимог безпеки праці:

- необхідно забезпечувати стійкість драбин, унеможливити їх зісковзування або випадкове зрушення з місця (перевіряється оглядом);
- у разі проведення робіт в місцях з поживавленим рухом транспортних засобів або людей, драбини (незалежно від наявності або відсутності на кінцях наконечників) слід відгороджувати або охороняти від падіння, що може спричинитися випадковими поштовхами;
- переміщувати драбину під час роботи необхідно з дотриманням таких запобіжних заходів:
- два працівники повинні нести драбину наконечниками назад, попереджаючи перехожих про небезпеку зіткнення з нею;
- якщо драбину переносить один працівник, вона має бути в такому похилому положенні, щоб її передній кінець був піднятий над землею не менше 2 м;
- перебувати на щаблях приставної драбини або стрем'янки дозволяється одному працівнику.

3.2. Забороняється під час проведення робіт на висоті:

- працювати з приставних драбин, стоячи на щаблі, розташованому на відстані менше 1 м від верхнього кінця драбини;
- створювати додаткові опорні споруди з ящиків, бочок тощо – у разі недостатньої довжини драбини;

- встановлювати приставні драбини під кутом нахилу до горизонтальної площини більше 60° без додаткового закріплення верхньої частини драбини;
- встановлювати драбину на східці маршів сходової клітки. У разі необхідності на сходових клітках слід споруджувати поміст;
- виконувати роботу з двох верхніх щаблів стрем'янок, які не мають поручнів або упорів;
- піднімати або опускати вантаж приставною драбиною та залишати на ній інструмент;
- мити зовнішні частини вікон, що не відкриваються;
- проводити роботи пов'язані, з миттям, утепленням вікон, при наявності пошкоджень скла;
- виконувати миття вікон з підвіконня.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

Після закінчення роботи:

- інструмент та матеріали слід прибрати з висоти;
- драбини, стрем'янки та інші пристрої необхідно прибрати в спеціально відведене місце;
- настили та драбини риштувань й помосту очистити від сміття;
- зняти спецодяг, індивідуальні засоби захисту, очистити й скласти у відведене місце. Руки, обличчя ретельно вимити водою з милом;
- про неполадки, що виникли під час роботи, повідомити відповідального за виконання робіт та начальника адміністративно-господарчого або архівного відділів виконкому міської ради.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У разі виникнення аварійних ситуацій (або пожежі) кожний працівник зобов'язаний:

- негайно припинити роботу, не допускати в небезпечну зону сторонніх осіб;
- негайно сповістити про аварію (пожежу) своєму безпосередньому керівнику;
- приступити до ліквідації (локалізації) аварії (пожежі) наявними засобами;
- при необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби (пожежну, медичну, газорятувальну і та інші).

5.2. При нещасних випадках з людьми необхідно надати першу долікарську допомогу, викликати швидку медичну допомогу за тел. – 103, поставити до відома керівництво, вжити заходи для збереження обставин при яких трапився нещасний випадок, якщо це не створює загрози для життя і здоров'я інших працівників.

Терміново повідомити свого безпосереднього керівника та начальника відділу охорони праці НУБіП України про кожний нещасний випадок травмування співробітників або студентів (протягом години), проінформувати відділ охорони праці (тел. 527-80-36) та чергового НУБіП

України (тел. 527-88-33) і подати службову записку (протягом доби) у відділ охорони праці.

5.3. Надання першої медичної допомоги.

5.3.1. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

При ураженні електричним струмом необхідно негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електроустановку від джерела живлення, а при неможливості відключення - відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал.

При відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані оживлення починати необхідно негайно, після чого викликати швидку медичну допомогу.

5.3.2. Перша допомога при пораненні.

Для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому, на рану і зав'язати її бинтом.

Якщо індивідуального пакету якимсь чином не буде, то для перев'язки необхідно використати чисту носову хустинку, чисту полотняну ганчірку і т. ін. На те місце ганчірки, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька крапель настойки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після цього накласти ганчірку на рану. Особливо важливо застосовувати настойку йоду зазначеним чином при забруднених ранах.

5.3.3. Перша допомога при переломах, вивихах, ударах.

При переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену кінцівку укріпити шиною, фанерною пластинкою, палицею, картоном або іншим подібним предметом. Пошкоджену руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба.

При переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або роту) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку.

При підозрінні перелому хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався, з метою уникнення ушкодження спинного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

5.3.4. Перша допомога при опіках кислотами і лугами.

У разі попадання кислоти або лугу на шкіру необхідно ретельно промити місце ураження водою на протязі 15-20 хвилин, після цього пошкоджену кислотою поверхню обмити 5 %- ним розчином питної соди, а обпечену лугом - 3 %-ним розчином борної кислоти або 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

У разі попадання на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити водою на протязі 15-20 хвилин, обмити 5 %- ним розчином питної соди (у разі попадання кислоти), а обпечену лугом - 3 %- ним розчином борної кислоти або 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

У разі попадання на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі ретельно промити водою на протязі 15-20 хвилин, після цього промити 2 %- ним розчином питної соди (у разі попадання кислоти), а у разі ураження очей лугом - 2 %- ним розчином борної кислоти.

При опіках порожнини рота лугом необхідно полоскати рот 3 %-ним розчином оцтової кислоти або 3 %-ним розчином борної кислоти, при опіках кислотою - 5 %- ним розчином питної соди.

У разі попадання кислоти в дихальні шляхи необхідно дихати розпиленням за допомогою пульверизатора 10 %- ним розчином питної соди, при попаданні лугу - розпиленням 3 %- ним розчином оцтової кислоти.

5.3.5. Перша допомога при теплових опіках.

При опіках вогнем, парою, гарячими предметами ні в якому разі не можна відкривати пухирі, які утворюються, та перев'язувати опіки бинтом.

При опіках першого ступеня (почервоніння) обпечене місце обробляють ватою, змоченою етиловим спиртом.

При опіках другого ступеня (пухирі) обпечене місце обробляють спиртом або 3%-ним марганцевим розчином.

При опіках третього ступеня (зруйнування шкіряної тканини) накривають рану стерильною пов'язкою та викликають лікаря.

5.3.6. Перша допомога при кровотечі.

5.3.6.1. Підняти поранену кінцівку вгору.

5.3.6.2. Рану закрити перев'язочним матеріалом (із пакета), складеним у клубочок, придавити її зверху, не торкаючись самої рани, потримати на протязі 4-5 хвилин. Якщо кровотеча зупинилася, не знімаючи накладеного матеріалу, поверх нього покласти ще одну подушечку з іншого пакета чи кусок вати і забинтувати поранене місце (з деяким натиском).

5.3.6.3. У разі сильної кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, застосовується здавлювання кровоносних судин, які живлять поранену область, за допомогою згинання кінцівок в суглобах, а також пальцями, джгутом або закруткою. У разі великої кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

5.4. У разі виникнення пожежі:

- негайно повідомити про це за телефоном 101. При цьому необхідно назвати місце знаходження об'єкта, вказати кількість поверхів будинку, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також повідомити своє прізвище;

- вжити (за можливості) заходів щодо евакуації людей, гасіння (локалізації) пожежі первинними засобами пожежогасіння та збереження матеріальних цінностей;

- зачинити вікна, квартирки, відключити силову електромережу, електроприлади, вентиляцію, винести у безпечне місце горючі рідини;

- повідомити про неї керівника чи відповідну компетентну посадову особу та (або) чергового на об'єкті;
 - у разі необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби.
- 5.5. Виконувати всі вказівки керівника робіт по ліквідації небезпеки.

РОЗРОБИВ:

Головний інженер

Самсонюк О.П.

УЗГОДЖЕНО:

Т.в.о. начальника відділу
охорони праці НУБіП України

Клевако В.В.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ

ІНСТРУКЦІЯ
З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 69/21
З НАДАННЯ ПЕРШОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛИМ
ПРИ НЕЩАСНИХ ВИПАДКАХ НА ВИРОБНИЦТВІ

КИЇВ-2021

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ректора НУБіП України

№ 956 від 20.09.2021р.

**ІНСТРУКЦІЯ
З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 69/21
З НАДАННЯ ПЕРШОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛИМ ПРИ
НЕЩАСНИХ ВИПАДКАХ НА ВИРОБНИЦТВІ**

1. Загальні положення

1.1. Інструкція розроблена на основі «Положення про розробку інструкцій з охорони праці» затвердженого наказом Міністерства соціальної політики від 30.03.2017 р. № 526. Дія даної інструкції поширюється на базовий заклад НУБіП України.

1.2. Перша допомога - це комплекс найпростіших, термінових та необхідних заходів, які проводяться до прибуття лікаря чи доставлення потерпілого в медичний заклад і спрямовані на відновлення та збереження його життя та здоров'я. Від правильного та своєчасного надання першої допомоги залежить успіх наступної медичної допомоги та подальшого лікування, а інколи й життя потерпілого.

1.3. Той, хто подає допомогу, повинен уміти:

- оцінювати стан потерпілого і визначати, яка допомога в першу чергу йому потрібна;
- забезпечувати вільну прохідність верхніх дихальних шляхів;
- виконувати штучне дихання і закритий масаж серця, оцінювати їх ефективність;
- тимчасово зупиняти кровотечу шляхом накладення джгута, стисної пов'язки, пальцевого притиснення судини.

1.4. Послідовність подання першої допомоги:

- усунути дію на потерпілого чинників, що становлять загрозу для його життя та здоров'я;
- оцінити стан потерпілого;
- визначити послідовність дій (прийомів) щодо надання першої допомоги;
- підтримувати основні життєві функції потерпілого;
- надавати необхідну допомогу потерпілому в порядку терміновості;
- використовувати підручні засоби при наданні допомоги, перенесенні та транспортуванні потерпілого;
- правильно орієнтуватись у ситуації - викликати швидку медичну допомогу чи скористатися наявним або попутним транспортним засобом

2. Перша допомога при втраті свідомості

Втрата свідомості - це стан, коли людина не реагує ні на що, нерухома, не відповідає на запитання.

Причини можуть бути різні, але всі вони пов'язані з ураженням центру свідомості - мозку (при травмах, нестачі кисню, замерзанні, тощо). Ознаки втрати свідомості виявляються у широкому спектрі симптомів, починаючи від шоку, непритомності і закінчуючи станом клінічної смерті. При втраті свідомості велику небезпеку для життя потерпілого становить западання язика і потрапляння блювотних мас у дихальні шляхи, що призводить до їх закупорювання.

При допомозі, передусім, потерпілого потрібно винести з МІСЦЯ події, потім звільнити дихальні шляхи, покласти на бік. У разі зупинення дихання і серцебиття треба розпочати оживлення методом штучного дихання і непрямого (закритого) масажу серця. Тому, хто надає долікарську допомогу, треба розрізняти ознаки життя і смерті. Так, серцебиття визначається рукою або на слух зліва, нижче соска, а також на шії, де проходить сонна артерія, або ж на внутрішній частині передпліччя. Дихання визначається за рухами грудної клітини, зволоженням дзеркала, прикладеного до носа потерпілого, звуженням зіниць під час раптового освітлення очей або після їх затемнення рукою. За встановлення ознак життя треба негайно розпочати надання допомоги. Але навіть і за відсутності перелічених ознак до тих пір, поки немає повної впевненості у смерті потерпілого, потрібно надавати йому допомогу у повному обсязі. Клінічна смерть - це перехідний період від життя до смерті, що настає з моменту зупинення серця та легенів і триває 6-8 хвилин доки не загинули клітини головного мозку. Після цього настає біологічна смерть, внаслідок якої припиняються біологічні процеси в клітинах і тканинах організму та відбувається розпадання білкових структур.

Штучне дихання. Штучне дихання виконується способом „з рота в рот" або „з рота в ніс". Людина, яка надає допомогу, робить видих із своїх легень у легені потерпілого безпосередньо в його рот чи ніс. Попередньо потерпілого необхідно покласти спиною на тверду рівну поверхню, звільнити від стискаючого одягу, підкласти під лопатки невеликий валик з будь-якого матеріалу, відхилити голову максимально назад. Перед початком штучного дихання слід переконатися в прохідності дихального горла, яке може бути закрите запалим язиком, сторонніми предметами чи їжею, накопиченим слизом.

Рятівник знаходиться з лівого чи правого боку потерпілого, на його рот накладає чисту марлю (бинт) або хустинку, робить глибокий вдих, а потім щільно притиснувши свій рот до рота потерпілого (при цьому закриває ніс потерпілому), вдуває повітря* в його легені. Частота вдування повітря повинна становити приблизно 12 разів за хвилину, тобто кожні 5 с. Аналогічно проводиться штучне дихання способом „з рота в ніс", при цьому вдувають повітря через ніс, а рот потерпілого повинен бути закритим.

Зовнішній (непрямий) масаж серця. Суть непрямого масажу серця полягає в його насильному здавлюванні шляхом натискання на грудину в напрямку до хребта. При цьому серце здавлюється настільки, що кров з його порожнин надходить у судини. Після припинення натискання серце розправляється й у його порожнини надходить венозна кров.

При проведенні непрямого масажу серця потерпілого кладуть спиною на тверду рівну поверхню, оголюють його грудину, розстібають пояс. Рятівник стає зліва чи справа

від потерпілого, поклавши на нижню третину грудина кисті рук (одна на другу), енергійно (поштовхами) натискає на неї. Натискати потрібно прямими руками, використовуючи при цьому вагу власного тіла, і з такою силою, щоб грудина прогиналась на 4-5 см у бік до хребта.

Напрямок натискань на грудина має бути вертикальним, а самі натискання поштовхоподібними та ритмічними. Після натискання руки розслаблюють, не знімаючи їх з грудина потерпілого. Необхідна частота натискань становить 60-65 разів на хвилину.

Не слід натискати на верхню частину грудина та закінчення нижніх ребер, щоб не зламати їх і не пошкодити внутрішніх органів, зокрема печінки.

Масаж серця необхідно поєднувати з штучним диханням. Після двох глибоких вдунань у рот чи ніс необхідно, зробити 15 натискань на грудина, потім знову повторити два вдунання і 15 натискань для масажу серця і т.д. Якщо допомогу подають двоє рятувальників, то один повинен робити штучне дихання, а інший - непрямий масаж серця, причому в момент вдунання повітря масаж серця припиняють. Після одного вдунання повітря в легені потерпілого необхідно п'ять разів натиснути на його грудну клітку з інтервалом в 1 секунду.

Штучне дихання та непрямий масаж серця необхідно виконувати доти, поки у потерпілого повністю не відновиться дихання та робота серця або поки не прибуде швидка медична допомога.

3. Перша допомога при кровотечі

Кровотеча - це витікання крові з кровоносних судин внаслідок порушення цілісності їх стінки. Кровотечі бувають внутрішніми та зовнішніми. Залежно від виду ушкодженої судини розрізняють артеріальні, венозні та капілярні кровотечі.

Під час капілярної кровотечі кров сочиться по всій рані, витікаючи повільно по краплинах. Під час венозної кровотечі кров має темно-червоний колір і витікає з рани повільно, рівномірним струменем. Найбільш небезпечним для життя потерпілого є артеріальна кровотеча, коли з рани під великим тиском струмує яскраво-червона кров. Якщо не надати потерпілому своєчасної допомоги, може бути велика крововтрата, загрозна життю.

При пошкодженні невеликої артерії передпліччя, стопи, гомілки кровотечу вдається зупинити, максимально зігнувши руку в лікті, а ногу в колінному і тазостегнових суглобах, зафіксувавши пов'язкою. Однак так можна робити, якщо немає перелому кістки.

Для швидкої зупинки артеріальної кровотечі можна притиснути пальцями до кістки артерію, якою кров надходить до рани, вище місця ушкодження.

Найефективніший спосіб зупинки кровотечі при пораненні кінцівок накладення джгута. Якщо під рукою немає гумового джгута, можна використати будь-яку гумову трубку діаметром у 1-1,5 см. Джгут (трубку) розтягують і декілька разів обгортають навколо руки у верхній третині плеча, навколо ноги в середній третині. Накладають джгут на -одяг або підкладають під нього яку-небудь тканину, щоб не пошкодити шкіру.

Перший шар джгута накладають туго, подальші - з меншим натягненням, впритул один до одного, щоб не було ущемлення шкіряних покривів. Кінці джгута фіксують за допомогою ланцюжка і гачка або просто зав'язують вузлом.

Замість джгута можна використати косинку або хустку (шарф, панчоха). Імпровізований джгут вільно зав'язують подвійним вузлом на руці або нозі вище за рану, вставляють у вузол невелику палицю і обережно закручують за годинниковою стрілкою до зупинки кровотечі, після чого кінець палиці закріплюють. Рану треба перев'язати стерильним бинтом або шматком чистої тканини.

Не можна тримати джгут довше півтори години, тому потерпілого слід якнайшвидше доставити в лікувальну установу. Везти або нести його рекомендується лежачи, особливо якщо після травми він втратив багато крові. Коли немає можливості протягом двох годин надати потерпілому медичну допомогу, для запобігання омертвінню кінцівки джгут знімають на 10-15 хв, притискуючи пошкоджену артерію. Потім джгут знову затягують. Взимку його треба ослаблювати кожні півгодини. Не забудьте прикріпити до джгута записку із зазначеним часом накладання.

При венозній кровотечі поранену кінцівку необхідно відразу підняти, максимально зігнути в суглобі. При невеликих кровотечах цього іноді достатньо, оскільки рана закупорюється утвореним згустком крові. Саму рану обробляють 3%-ним перекисом водню, а шкіру навколо неї - спиртовим розчином йоду, потім накладають на ушкоджене місце тугу пов'язку.

При пошкодженні поверхово розташованих найдрібніших судин - капілярів, кровоточить звичайно вся пошкоджена поверхня; рана повільно заповнюється кров'ю темно-червоного кольору. Таку кровотечу можна легко спинити, наклавши на рану стерильну марлеву пов'язку.

Внутрішня кровотеча може мати дуже важкі наслідки і вимагає невідкладної хірургічної допомоги. Про внутрішню кровотечу з судин печінки, нирок, селезінки свідчать різка блідість особи, слабкість, дуже частий пульс, непритомний стан. Необхідно терміново викликати лікаря або вжити екстрених заходів для транспортування потерпілого в медичну установу. Не можна давати йому пити, на живіт треба покласти пузир з льодом або холодною водою.

При кровотечі з носа потерпілого слід посадити, звільнити комір, покласти на перенісся холодний компрес і стиснути пальцями ніздрі. Якщо кров не зупиняється, ввести в ніс ватні тампони, просочені розчином перекису водню.

4. Перша допомога при переломах

Перелом - це пошкодження кісток з порушенням їх цілісності.

Переломи бувають відкритими (з пошкодженням шкіри) і закритими (із збереженням цілісності шкіри), а також зі зміщенням та без зміщення. Найчастіше зустрічаються переломи довгих кісток кінцівок. Ознаки перелому: різкий біль, неможливість використання кінцівки, набряк та крововиливу зоні перелому.

Допомога: фіксування кісток в місці перелому (імобілізація); протишокові заходи (може настати больовий шок); транспортування потерпілого у медичний заклад. Ні в якому разі не можна самому вправляти зламану кінцівку.

Для імобілізації кінцівки використовують стандартні шини або відповідний підручний засіб. Довжина шини повинна бути такою, щоб вона заходила за ті два суглоби кінцівки, між якими стався перелом. Шину прив'язують у кількох місцях (бинтом, шматком тканини, паском) не надто туго, разом з тим так, щоб шина була нерухомою.

При відкритому переломі зупиняють кровотечу, на рану накладають стерильну пов'язку і фіксують місце перелому за допомогою шини.

При переломі ребер потерпілому боляче дихати, кашляти та рухатися. Насамперед, треба щільно накласти тугу пов'язку на грудну клітину під час видиху.

5. Перша допомога при опіках

Опік - це ушкодження тканин тіла внаслідок дії тепла.

За наслідками ураження опіки поділяють на чотири ступені:

I - шкіра почервоніла, набрякла; **II** - з'явилися пухирі; **III**- шкіра відмирає; **IV**- відмирають і обуглюються м'язи, сухожилля, обуглюються кістки. При **I** та **II** ступенях на обпечене місце накладають стерильну пов'язку, змочену розчином марганцевокислого калію, або змащують спиртом, одеколоном; при **III** та **IV** ступенях опіку накладають суху стерильну пов'язку або загортають потерпілого в чисту тканину.

Перша допомога при **термічних опіках**: перш за все необхідно припинити дію вражаючого чинника (вогню, пари, гарячих предметів або речовин), потім - зняти тліючий одяг. При обмеженому термічному опіку слід відразу розпочати охолодження місця опіку проточною водою протягом 10-15 хвилин. Після цього на обпечене місце накладають стерильну пов'язку. Для зменшення болю застосовують знеболюючі засоби (анальгін). Після цього необхідно звернутись до лікаря. При сильних опіках окропом негайно обливають уражені місця великою кількістю холодної води. Не можна відривати пухирі чи знімати шкіру з обпечених місць, а також змащувати рани жиром, олією, мазями. До прибуття швидкої Допомоги на обпечені місця необхідно накласти стерильні пов'язки. Перша допомога при **хімічних опіках**: уражені місця необхідно відразу промити великою кількістю холодної проточної води протягом 5-10 хвилин. Після цього при опіках шкіри кислотою на уражене місце накладають пов'язку, просочену 5%-ним розчином питної соди (1 чайна ложка на одну склянку води), а при опіках лугом - пов'язку, просочену 2%- ним розчином оцтової чи борної кислоти. Подальша допомога така як і при термічних опіках.

6. Перша допомога при отруєнні

До прибуття лікаря перша допомога при будь - якому отруєнні полягає в якнайшвидшому припиненні контакту потерпілого з токсичною речовиною та у видаленні отрути з організму або у нейтралізації її в організмі. Ефективним засобом для виведення отрути є промивання шлунка, за умови, що токсична речовина потрапила в організм через стравохід.

Важкі отруєння бувають при випадковому потрапленні мінеральних добрив в організм через рот. З'являється біль в животі, нудота, запаморочення, слабкість або, навпаки, збуджений стан, іноді блювота, понос. У деяких випадках настає навіть розлад дихання і серцевої діяльності.

При потрапленні хімічних речовин в очі необхідно промити їх водою протягом 5-20 хв або розчином соди (неповна чайна ложка питної соди на склянку води) при ураженні кислотою. Ватним тампоном, змоченим цим розчином, промивають око в напрямі від зовнішнього кута до внутрішнього. Не забувайте для кожного ока брати окремий тампон.

При потраплянні хімічних речовин в органи травлення необхідно промити шлунок за умови, що людина знаходиться в свідомості. Для цього потерпілому потрібно дати випити відразу кілька склянок води з питною содою (1 чайна ложка на 1 склянку води) чи зі слабким розчином марганцевокислого калію і, натиснувши на корінь язика, викликати блювання. Промивання шлунку проводять 3-4 рази. Після цього дають 5-8 таблеток активованого вугілля, яке має хороші адсорбційні властивості. Для очищення кишечника використовують 20г гіркої англійської солі на 0,5 склянки води. Потім дають випити потерпілому міцний чай чи каву.

При потраплянні хімічних речовин через органи дихання потерпілого виводять на свіже повітря, розстібають одяг, що заважає диханню. Коли людина знаходиться на межі втрати свідомості, її кладуть на бік і час від часу дають йому нюхати нашатирний спирт (з ватного тампона на відстані 5 см від носа), поки дихання не стане рівномірним.

7. Перша допомога при ураженні електричним струмом

Причини електротравм на виробництві - це недотримання правил техніки безпеки, недостатня технічна письменність працюючих, несправність джерел електричного струму.

При поразці струмом високого напруження (380, 1000 В і більше) виникають опіки, звичайно невеликих розмірів, але глибокі, іноді до кістки. Для контактних опіків характерні так звані знаки струму, невеликі сіруваті плями, щільні на дотик на місцях входу і виходу електричного струму.

У момент впливу струму у більшості потерпілих порушується діяльність важливих центрів головного мозку і серцево-судинна діяльність. Судорожно скорочуються окремі групи м'язів, виникає спазм голосової щілини, так що людина не може кричати, різко блідне, губи синіють, виступає холодний піт. Багато хто знепритомніє на декілька хвилин, а іноді й годин. У більш важких випадках зупиняється дихання і порушується робота серця, аж до його зупинки.

Першу допомогу ураженим електричним струмом треба надавати на місці випадку негайно і одночасно викликати швидку медичну допомогу.

Якнайшвидше звільняють потерпілого від дії електричного струму, оскільки через судоми він не може зробити цього сам. Відключають рубильник, вимикач, відкручують запобіжник або перерубують провід сокирою чи лопатою з дерев'яною ручкою. Якщо під рукою виявляться ножиці, кусачки, ніж, то перш ніж перерізати провід, обмотують їх ручки гумою або сухою вовняною тканиною. Провід відтягують від потерпілого палицею, дошкою, дерев'яною лопатою, або самого потерпілого відтягують від проводу, взявшись за пальто, піджак, край сорочки, якщо вони сухі.

Не можна торкатися оголеної частини тіла потерпілого, щоб не потрапити під дію струму. Перед тим, як приступити до цих дій, на руки надівають гумові або сухі вовняні рукавички, обгортають кисті вовняним светром або іншою сухою тканиною. Для більшої безпеки треба ізолювати себе від землі, вставши на суху дошку, фанерний щит, пластмасові або гумові предмети, сухий одяг. Якщо потерпілий високо над землею, то перед вимкненням електричного струму розтягують брезент або ковдру, щоб людина не розбилася під час падіння.

Якщо після звільнення від дії струму ознаки життя у потерпілого відсутні, треба негайно почати штучне дихання і закритий масаж серця, продовжуючи до прибуття лікаря і зігріваючи потерпілого ковдрою, одягом, грілками

Якщо до приїзду медичних працівників дихання і серцеву діяльність вдалося відновити, накладають на уражену ділянку суху стерильну пов'язку. При невеликому опіку використовують звичайний бинт, при великому - чисті простирадла або тканину.

Не можна наносити на місце опіку лікарських засобів, рідин, мазей, порошоків. Буває, що уражених електричним струмом намагаються закопувати в землю, ніби для відведення струму. Робити це ні в якому разі не можна. Ніякого заряду електричного струму в тілі потерпілого не залишається. А закопування в землю шкідливо, тому що здушується грудна клітина потерпілого, а головне, втрачається час, необхідний для його рятування.

Всіх уражених електрострумом треба доставити до лікувальної установи, причому обов'язково на носилках, незалежно від самопочуття, щоб знов не порушилась серцева діяльність і дихання.

РОЗРОБИВ:

Т.в.о. начальника відділу
охорони праці НУБіП України

В. Клевако

УЗГОДЖЕНО:

Головний інженер

О. Самсонюк

Голова профкому

Р. Тарасенко